

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН

Смедеревски магазин • Децембар 2009. • Година II • Број 12

Магазин!

Дејан Радовановић
ГРАД У
ПРОЗОРСКОМ ОКВИРУ

Данијела Срејић
ХРАМ У СРЦУ ГРАДА

Снежана Цветковић
ЋИР АНТА

ГРАЂАНИН
СЕЛА ЛУГА

сећање на

Живорада Жику Лазића

Слободанка Радосављевић
МОЈЕ ДЕТЕ НЕЋЕ ДА ЈЕДЕ

Верица Алексић
БИЉКЕ ГРЕЈАЧИ

СТЕВИНА ДИМЉЕНА РИБА

БОЈ КОД СМЕДЕРЕВА

Драган Павловић

ПИТОМАЦ СА МЕДАЉЕ

КРАЉИЦА СПОРТОВА У СМЕДЕРЕВУ

Афоризми

У ЕВРОПУ МОРАМО ДА УЋЕМО ШТО ПРЕ.
ДОК ЈОШ ИМАМО ОДАКЛЕ!

ПРИЧА О ДЕДА
МРАЗУ

ISSN 1820-9335 * Бесплатан примерак!

9 771820 933007

NEWPRESS

Вам желимо срећне Новогодишње и Божићне празнике

Етно-ресторан „Брвнара” који се налази на улазу у Смедерево, издваја се као необично архитектонско решење, а чувен је по старинској кухињи, гостопримству и пријатном амбијенту.

„Брвнара” постоји од 1996. године, када смо дошли на идеју да у Смедереву направимо нешто ново и несвакидашње. Грађена је у етапама, са златиборским и алпским мотивима, најпре ресторан са капацитетом од 65 места, и башта са 80 места.

Нудимо национална јела и пића, јагњетину и телетину испод сача на традиционалан начин, традиционална топла и хладна предјела, речну рибу, сезонске салате, српски роштиљ, пилетину, свињско месо, свињски филе, бифтек.

Од специјалитета издвајамо српске сармице које спремамо од свињског шолa, а по жељи госта можемо спремити и од телећег шолa.

Етно ресторан

БРВНАРА

Горанска 161, 11300 Смедерево

Телефон: 026/670-064

Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
е-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911

www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдић

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловић

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Џика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Горан Крстић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)

СМЕДЕРЕВСКИ магазин / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Поштовани читаоче!

Откад смо започели овај посао *на ползу народу смедеревском*, штошта нам се издо-
гађало. Радовали смо се лепом послу, не размишљајући о мукама које сваки посао прате.

Много тога смо хтели и обећавали, нешто се испунило нама, а верујемо да смо ми Теби
мало остали дужни. Поклањали смо Магазин док се могло, продавали га када смо морали.
Теби, читаоче, који си претплатом помогао његово излагање – захваљујемо се. Више од
новца значила нам је подршка, добра воља тако показана коју смо разумели као поруку да
је Магазин још неке потребан и драг.

Због тога смо донели одлуку да од овог броја Смедеревски магазин излази тромесечно,
и да га изнова поклањамо.

Објављиваћемо га не да бисмо зарадили материјално, већ да бисмо стекли духовно
добро које ћемо са Тобом поделити.

Наредне бројеве, у идућој години, објавићемо 15. марта, 15. јуна и крајем августа или
почетком септембра, да нам стигне за Смедеревску јесен. Толико сигурно можемо, а за
даље... Видећемо...

Редакција, сарадници и издавач желе Ти сву срећу у Новој години. Нека ти се добре
жеље, велике и мале, испуне, а нека макар и најмања од њих буде да нас и даље читаш.

Јовица Тишма

Садржај

Туризам	4-11	Мерак за хладне дане	26
Град у прозорском оквиру	4	Стевина димљена риба	27
Смедерево је било последње политичко и		Биљке грејачи	28
последње привредно средиште српске		Личности и догађаји	33-39
средњовековне државе	6	Бој код Смедерева	32
Стева Кузмановић – Кршљанин	9	Питомац са медаље	34
Храм у срцу града	10	Кад порастем бићу...	36
		„Краљица спортова” у Смедереву	39
Култура	12-19		
Ћир-Анта	12	Разнонада	41-42
Кад заборав закупа	13		
Смедеревски бедекер			
Жике Ранисављевића: Поп Радина кућа	15		
Градове треба пробудити	16		
Грађанин села Луга	17		
Захвалност пустиножителу Јоаникију	19		
Водич	22-23		
Нови Hello! музички конкурс за младе			
бендове	22		
Три новогодишње приче	23		
Стил живота	28-38		
Др Декси	24		
Моје дете неће да једе	25		

Град у прозорском оквиру

Пријадам генерацији ојчињеној бајковитим сликама са екрана телевизора, која смо звали „прозор у свету“, одраслој између бајковитих ђенџера и Виндоуса на мониторима наше деце. Збој тога често инстинктивно ћемо за добрим стварним временима, док се отишмо са децом око нових компјутерских ирица. Ако је за ушеху, уз неке финесе, није бијно друшчије ни широм ове прејерјане планетје.

Пише: Дејан Радовановић

Поглед

Потпуно неочекивано, недавно сам одмарајући очи од Фејсбукa, загледан кроз оквир прозора мог новог дома, схватио да ми после три године привикавања на садашњи животни простор, не недостаје унутрашњи амбијент некадашњег дома, већ поглед. Није он био нарочито импресиван. Над мноштвом кровова, доминирали су усамљена кућа на врху Ловачког брда и неколико великих борова око ње. Помало тајновит приказ, за мене је одувек носио топоа дух старог краја и раног детињства.

Захваљујући честим смедеревским и београдским сеобама, ово размишљање ме је подсетило на низ приказа, који су се ланчано смењивали. Сваки поглед је отварао претходни прозор и уводио ме у мноштво старих успомена и слика. Сагледавање изнутра, у себи носи сигурност, јасноћу и трајање, као плод заштитничке улоге дома, док погледи окренути ка нејасној, наслућеној унутрашњости туђих домова и простора, стварају осећај узнемирујућег трагања и неизвесности.

Преплићу се опојни мириси из туђих кухиња, погледи на проветрену децу постелину пребачену преко прозорске даске и промукли, готово гушећи глас Јордана Ивановића: „У Београду један нула...!“ Хук навијача и предуга драмска пауза. Заверенички застајемо крај туђих прозора, чекајући да се напетост разреши. Звезда је дала гол. Растерећени, настављамо даље, избегавајући избачене, заборављене лопте и друге реквизите за игру. На супротној страни улице чује се неумољиво, углавном безуспешно, дозивање на ручак, који се већ увелико хлади.

Двосмерност сећања, иницираних прозорима, окренутих упоредо, ка споља и унутра, могла би да нас заводнички одведе до неслућених нивоа мистификације облика, бројева, боја. Томе у прилог иде мноштво енциклопедијских одредница пове-

заних са појмом прозор. Од кровних, зидних, лучних и двојних, који делују очекивано, убрзо стижете до: еркерних, венецијанских, паладијанских, еухаристичких и тако редом лутајући по свету, све до чикашких прозора. Њима насупрот налази се наш заједнички комшија, који мада не зна шта су: шпалетна, ригла, шток, шпросна, пречага, окапница, ружа,... једноставно и самоуверено каже: „Е видиш овде ћу д' ударим један прозор“.

Бифоре

Управо ту између ове две крајности, налазе се најважнији смедеревски прозори. Четири камене бифоре на двору деспота Ђурђа Бранковића, вероватно најзначајнији, а свакако најмонументалнији прозори српске историје.

Сама чињеница да су изграђени директно у 2,25 m дебелој маси Дунавског бедема, говори о њиховој величини. Са каменим клупама, лепо обрађеним средишњим стубићима, луцима и допрозорницима, сваки прозор је чинио једну мању, камену просторију, пријатну за седење и уживање у погледу на Дунав.

Налазили су се на првом спрату двора, у најзначајнијем делу читавог града. Управо ту је била Велика сала за пријеме, којој су припадала три већа прозора, са готским стилским одликама и деспотовој радној соби, којој се поглед на север отварао кроз нешто мањи прозорски отвор, романичког типа. Изнад је био тавански простор са излазом на балкон, а постојао је и посебан пролаз у висини спрата до најснажније и највише, донжон куле, која је имала улогу последње одбране града.

Изградња ових прозора, свакако је представљала посебан задатак за Ђорђа Кантакузину, брата деспотице Јерине, задуженог за архитектонско уобличавање Тврђаве. Требало је добро утврдити град, а уједно направити отворе, на његовим бедемима, дакле спојити војне и естетске потребе. Одабрана позиција је са оба становишта била најподеснија. Свакако су ради безбедности постојали масивни дрвени капци, којима су у случају опасности и ноћу прозори затварани. Касније, вероватно током већег дела турске власти, а свакако пред Други светски рат и до почетка обнове и Тврђаве, једноставно су били зазидани, како је на својим вредним акварелима забележио архитекта Пера Ј. Поповић. Мада су тако пружали тужну слику, управо их је та практична интервенција и сачувала, од рушења током бројних катаклизматичних разарања у XX веку.

Уколико премеримо основу долазимо до занимљивог податка, да је деспот градећи себи двор био прилично скроман, јер је најрепрезентативнији део дворског комплекса, у сваком од три нивоа имао по 130 м². Признаћете да је то мера, коју би данас себи одредила већина наших људи такмичарски расположених према својим комшијама. Деспот Ђураћ је и поред свог знатног богатства, првенство ставио на моћне бедеме и

Фото Д. Радовановић

куле, верујући да ће једино тако обезбедити језгро световне и духовне власти, односно државност средњовековне Србије. Сами прозори представљају један од ретких одушака и давања првенства естетици над практичношћу војне архитектуре.

Стакло

Осим северног каменог зида, који је уједно био и бедем Тврђаве, резиденцијални комплекс је сав био саграђен од дрвета, те није одолео времену. Из сличних разлога иста судбина је задесила и дворове Немањиха, који су по правилу били од дрвета. Извесне трагове српских владарских комплекса имамо из позног средњовековног доба у Крушевцу кнеза Лазара, Београду деспота Стефана Лазаревића, кули Тодора од Сталаћа и Голубачком граду. Стога нам преостаје да на основу малобројних очуваних делова, писаних података и упоређивања, претпоставимо његов изглед, а затим пуштајући машти на вољу, стварамо слике некадашњег дворског живота, користећи управо прозоре као прворазредну драгоценост.

За сагледавање живота на двору и прилика у средњовековној српској деспотовини посебну вредност нам пружа и стакло, као важан архитектонски елемент, а у прошлости и једна од суптилних одлика, која је одређивала појам града.

Технологија производње стакла стара је више од 5000 година. Заснива се на топљењу силицијумског песка, соде и креча, као основних сировина, које се при температури до 1500° С, претварају у густу, житку масу, спремну за најразличитије обликовање. Од ретког, а самим тим и веома скупоценог материјала, од кога су прављени накит и мање посуде за чување драгоцених течности, стакло је прерасло у један од свеprisутних материјала, који доминира савременом архитектуром.

У доба Деспотовине главни европски центар за производњу стакла било је острво Мурано у Венецијанском заливу, одакле је увожено у Србију. Стаклари са Мурана, су своју врхунску технологију баштинили од мајстора, који су у време Четвртог крсташког рата 1204. године, пребегли у Венецију из окупираног Цариграда, као и 1453. после турског освајања. Тако је очувана стара античка стакларска технологија. Колико је јака ова традиција најбоље сведочи радионица Баровиер & Тозо, као једна од најстаријих породичних фирми на свету, са континуитетом од 19 генерација стаклара, током протеклих 700 година трајања.

На Мурану су произвођене све врсте стакла, па и равнот прозорског, које је нарочито занимљиво за нашу причу. У то време за застакљивање су углавном коришћени мали дисконидни окулуси, али неретко и правоугаоне стаклене плоче. Посредници у набавци стакла за Србију били су искључиво дубровачки трговци. У Дубровачком архиву је сачуван документ из 1446. године, о крађи пошиљке прозорског стакла за деспота Ђурђа у чијој набавци су посредовала браћа Дамјан и Паскоје Сорочевевић.

Колико су стакла дубровачки каравани превезли у Смедерево, можемо само да наслућујемо, а потребе су свакако биле

велике. Највероватније се таква тражња за стаклом, у Смедереву није поновила, све до друге половине XIX века, када су у ослобођеном граду убрзано почели да ничу бројни профани и сакрални објекти. Црква св. Георгија, Суд, Гимназија, Давидовићева школа, Центар за културу и многе друге грађевине, урезају кроз генерације кадрове градских пејсажа, омеђених мноштвом прозорских оквира, који обележавају наше интимне визууре и сећања.

Фото А. Радовановић

Сузе

Много пре него што сам научио, да разлика између спољашњег хладног и унутрашњег топлог ваздуха, чудесно ствара слој ситних капљица воде на прозорима, проводио сам сате играјући се управо у овој граничној области између два оштро подељена света. Пратећи линију, коју сам бесциљно вукао прстом по хладном замагљеном стаклу, отварао сам поглед на мокре крошње, ретке пролазнике и суседне кровове. Постепено линије су се спајале, настајала су слова, кућице, вијугави путеви и на моје задовољство ликови са великим ушима и очима. Временом сам научио да их пажљивим цртањем натерам да изистински заплачу. Убрзо, све је нестајало у бројним сузама, сливајући се низ стакло. Енергично сам га брисао и безуспешно дувајући, покушавао да створим нове ликове.

За крај ове прозорске игре, наслањао сам чело на влажну површину стакла, да осетим сву хладноћу зиме, која се низ кичму спуштала све до пета. Ово искуство било ми је нарочито драгоцено када сам зајапурен, од разних ангина и бронхитиса, на кратко успевао да разбистрим свој ум, ошамућен од високих температура, мириса комовице и сирћета. Јутарњи мраз, пружао је ново задовољство цртања по залеђеном прозору и скидања тек открављених љуспица леда.

Како се маглило мутно муранско стакло на прозорима двора у Смедереву, под ударима хладног северног ветра, није ми познато. Међутим, тешко је поверовати да по њему нису цртали Кантакузина и Лазар, а вероватно кришом и нешто старији Стефан, Мара и Гргур. Можда баш непосредно пре доласка млетачких, угарских и турских посланстава на тешке преговоре са њиховим оцем, крај истих прозора, који су постали сведок и симбол нашег опстанка и господства. Симбол који у себи носи причу о стицању, трајању и губитку.

Смедерево је било последње политичко и последње привредно средиште српске средњовековне државе

Ове године се навршило пет и по векова од пада Смедерева под турску власт. Био је то крај и српске средњовековне државе. До Карађорђевог устанка, наредна скоро пет и по века, српско Смедерево је живело у легендама и народним песмама. Време се не може вратити, али од прошлости можемо учити. Зато о значају десетогодишњег Смедерева преносимо делиће књиге Момчила Сиремића „Десетогодишњи Ђурађ Бранковић и његово доба”.

Ђурађ је био веома образован човек.

Сем свог народног и српскословенског језика, знао је или се служио грчким, латинским, турским и угарским. Проштовавши добар део Европе и Азије, од Ангоре и Солуна до Беча, Будима и Фулраније, сreo је многе личности, разних образовања. Из тих сусрета као да је проистекла његова још јача приврженост својој цивилизацији, којој су припадали толики претходници на српском престолу и цео његов народ. Настављајући дело свога ујака, у Смедереву је окупао учене људе, световњаке и монахе. Имао је библиотеку у којој је било књига на српском, грчком и латинском језику, литургијског садржаја, житија, хроника, историја. За један

његов **Минеј** зна се да је писан руком калуђера Никодима, а други да је имао повету: „**Благочастивому и христољубивому господину деспоту Ђурађу, Србима и Поморју, задушних царства ти смерни митрополит Генadiје**”. Припадао му је, минијатурама богато украшени, **Псалтир**, који се данас чува у Државној библиотеци у Минхену, па је познат као **Минхенски псалтир**. Настао крајем XIV века, представља „врхунац српског минијатурног сликарства”. Затим **Сликана хроника**, која је, по наруџби краља Лајоша украшена минијатурама свих дотадашњих владара и значајних догађаја из угарске историје. Била је ту и краљица српског порекла, а укупно око сто педесет минијатура. Хронику је „**Пресветли владар краљ француске дао господину деспоту као славни дар**”. Ско-

ро две стотине година касније, патријарх Пајсије забележио је на рукопису **Службе јеванђелисте Луке** да су то књиге „биле Ђурађа деспота в граду Смедереву”. Књижевна дела о преносу моштију св. Луке написали су писци из смедеревског округа. Његови припадници били су Срби, Грци, а можда и представници других народа. Неговали су тзв. „дворску” књижевност, у чијој је основи било добро познавање хришћанске и јелинистичке културе. (...)

У целој Европи средњег века трговци су били „путујући људи”,

... као што се 1429. лепо каже за Андреју Ристића да у Сребреници „**није био трговац стално настањен нити становник места већ као путник**”. У неким областима привредног пословања Србија је била као Европа. Дубровчани су се и буквално селили из једног српског града у други. При томе су постојали утврђени правци сеоба. Још на почетку владе деспота Ђурађа, развијенији је био јужни него северни део његове државе. Али, због све веће турске опасности, неки из Новог Брда и Приштине пресељавали су се у Сребреницу, подрињске руднике и Смедерево. То су били највише они који су већ трговали са тим градовима. Ретко су се вра-

ћали на југ, као што је покушао Јаков Прокулић, који је 1445. радио у Смедереву, од 1445. до 1449. у Новом Брду, али се 1450. коначно настанио у Ђурђеву престоници. Много је више било оних чија је прва сеоба значила коначан одлазак на север. У Сребреницу су се досељавали највише у трећој и четвртој деценији XV века, а у Смедерево после обнове Деспотовине. Тако су се, углавном после 1448, из Новог Брда у престоницу доселили Милош Мудричић, Милобрад Радосалић, Богиша Богмиловић и Марко Бунић, а из Приштине Радосав Бољковић, златар Јакша Миладиновић Зећ, Иван Николић, Живко Ратковић и Драгоје Гучетић. Досељеници с југа настањивали су се и у малим местима, као што су били Зајача, Рудиште, Заслон. Највише их је, ипак, привлачио тврди Смедеревски град, који је пружао најбоље услове за рад и највећу безбедност. У њега су се, на крају, пресељавали и трговци из оближњег Рудника. До сада се обично истицало да је Смедерево било последње политичко, а сада се може тврдити и последње привредно средиште српске средњовековне државе. (...)

У српским градовима резидирали су представници власти.

Пре свега, у Смедереву. Као што се његова тврђава величином одвајала од осталих, тако је број и значај достојанственика у њему надмашивао оне по другим градовима. Као и његов ујак, деспот Ђурађ био је на челу управе, судства, војске, унутрашње и спољне политике. Државни сабори, којима је присуствовала световна и духовна властела, сазивани су ређе него раније. Зна се да је један одржан када је Ђурађ преузео власт, а 1450. састао се у Пећи „сабор црквени ... с калуђери и властели“. Како је, због крајње нередовних прилика, било мало услова за сазивање сабора, одлуке је доносио деспот. Његов двор био је право средиште врховне власти. Он је постављао државне достојанственике, а они су њему одговарали. Када је Ђурађ 1427. преузео Србију, сви високи чиновници предали су му свој жезал власти, а онда он „опет свакоме повратио његов чин“. Нови услови, првенствено потреба сталне одбране земље, донели су измене у државној управи. Нека стара звања су губила, а нека добијала на значају. (...) Ђурађ Големовић јавља се 1454. као „судија господина деспота“, а само две године касније као челник, што указује да је челник био деспотов судија, а „велики челник“, могао би бити „велики судија“. У једном документу изричито се помиње „велики судија Господина деспота“ који је, без сумње, као и велики челник, резидирао у Смедереву. (...) Како су у време деспота Ђурђа ратови постали део свакодневнице, на значају су добијале војводе, првенствено војни заповедници. Било их је више него челника, логотета, протовестијара или припадника ма ког другог високог звања. Поред обичних, постојао је велики војвода, који је седео у Смедереву, до 1436. Радосав Михаљевић, а од 1456. Дмитар Крајковић. Деспот Ђурађ је 1452.

навео као војводу у Смедереву Вукосава, који се следеће године јавља у улози судије. У престоници је сигурно било више војвода. Као да то, посредно, потврђује податак из 1446, када је Ђурађ послао у Дубровник неколико војвода да сачекају снаху Јелену Палеолог. Ако не сви, неки су сигурно дошли из престонице. Тада су у Дубровник приспели: војвода Манојло, већ поменути војвода Дмитар Крајковић, војвода Комнин, војвода Радич Кушевић, (Cugević), војвода Алекс (Lješ) Спан и војвода Радоје Твртковић. Њима треба додати још двојицу неименованих војвода, који су на бродовима пошли у Мореју по невесту. Сјајно посланство од најмање осам војвода, имало је задатак да двори Јелену, као што је деспота дворило још више достојанственика. У смедеревском уговору с Млечанима уз њега је био Радич Богишић, његов главни коњушар, а док је боравио у Дубровнику, код њега су били Вукашин Липић, „дворанин пресветлог господина деспота“, и Ђуро Срдић, „дворанин деспота“. На двору у Смедереву били су највиши достојанственици и бројни дворани. (...)

Тешко је поуздано рећи ко је све чинио племство у српским градовима.

У тек сазиданом Смедереву, то је вероватно било феудално племство, које се окупљало око двора, бежало из јужних крајева и уопште тражило уточиште иза његових моћних зидина. Осим тога, племство је од друге половине XIV века показивало склоност да живи у граду. (...) Деспот Ђурађ је стално био окружен властелом, како у Смедереву тако и на путу. Када је 1440-1441. боравио у Дубровнику, уз њега су били Вукашин Липић и Братић, за које је изричито наведено да су „племићи“. Само што српско племство XV века није више било као феудално племство ранијих векова. Бавило се рударством и трговином, као и остали свет тога доба. Најбољи и најближи пример били су му дубровачки племићи, који су радили као велики трговци на пространом подручју Балканског полуострва и Средоземља. Зато није чудно што је челник Радич учествовао у рударењу и имао рударске рупе и топионице за добијање метала. (...) С друге стране, племство у Смедереву нису били пургари. Дакле, као и у много чему другом, и у погледу властеле, у српским градовима било је посебности. Било је у њима деспотове властеле, која је управљала градом, али и градске властеле, која је имала одређена самоуправна права.

Поред властеле, у градским насељима живели су све бројнији грађани.

(...) Био је то свет, по пореклу различит од властеле и властеличића, који је трговао међу собом и са странцима. Уживајући њихово поверење, испоручивао је балканску робу трговачким кућама у Приморју и, из године у годину, све више се богатио. (...) Мада је било странаца, срп-

ско грађанство чинило је већину становништва у градовима деспота Ђурђа. Пошто је представљало потенцијалне купце, због њега су долазили Дубровчани, из чијих се тестамената и залога види које је предмете куповао градски свет и затим користио у покућству, одећи, накиту. Куће су осветљаване свећама, које су гореле у свећњацима, обичним или сребрним. Док су сиромашни спавали на земљи, имућнији су имали кревете и постељину од ланених чаршава. Склавине су биле вунени прекривачи, који су служили као огртачи, а вуненим простиркама прекривани су кревети и клупе. Имућнији грађани имали су простирке на поду, а у Зворнику се 1440. изричито помињу ћилими. Знали су и за завесе. Поред керамичког посуђа, које је масовно користио сеоски свет, по градовима је било мајолике из Италије, боца и других предмета од стакла. Било је у употреби бакарно али и сребрно посуђе, најчешће чаше, затим кашике, пехари, понекад чак позлаћени, који су често залагани. Посебно се помињу сребрни предмети израђени на „српски начин“. Сребрина је сведочила о богатству и луксузу власника, а у тим несигурним временима представљала је добро уложен новац. У случају невоље могла се продати или понети са собом.

На одећу се посебно полагало.

Жеља за кинђурењем била је одвајкада својствена човеку, поготово што је у средњем веку одражавала припадност друштвеном стаљежу. Дубровачки трговци продавали су своје тканине, обичне и луксузне, чак златом ткане, из Венеције, Мантове, Милана, Фиренце. Колико је одећа украшавана, најбоље показују појасеви, о којима је остало највише вести. Дубровчани су их продавали у својим радњама, давали у залог, помињу се у тестаментима. (...) Тај свет је и те како носио накит: украсе за косу, наушнице, сребрну дугмад, прстење, крстиће. Почетком 1444. у Дубровнику се помиње сребрни накит „са перлама и камењем на српски начин”. Било је, дакле, света, који је носио луксузну одећу, служио се вредним посуђем, имао скупоцен накит. Тешко је замислити да су сељаци носили дубровачке и италијанске тканине и имали сребрне чаше и појасеве. Ту робу су првенствено куповали грађани, поготово што су је дубровачки трговци продавали по српским градовима. Само мањи део градског становништва могао је да купије скупоцену одећу и накит, само мањи део био је богат. По имовном стању, представљао је читаву лествицу, од богатих трговаца до ситних занатлија, обичних рудара и свакојаке сиротиње, која се бо-

рила да преживи. У градове се сливала са села, како су расли и постајали средишта привредног и новчарског пословања, нудећи радну снагу, јефтино и испод цене. (...) И поред великих социјалних разлика, градски свет је чинио средину која се разликовала од сеоске. Имао је своје обичаје, навике, норме понашања, светковине, туге и радости. Окупљао се у кафанам, јео, пио, ћаскао, а понекад се и тукао. (...) Градски свет су забављали и свирачи и глумци. Понекад су из Дубровника одлазили у балканско залеђе на светковине које су приређивали владари и великаши, али је још важније било што су неки живели по српским градовима. Радивоје Грубачевић, фрулаш и глумац, живео је између 1431. и 1435. у Сребреници, у којој се помињао и глумац Радмило. У књизи Михаила Лукаревића три лица из Новог Брда означени су као „глумци”. Сви они су свирком, песмом и игром, глумци вештом мимиком, покретима и гримасама, забављали градски свет. (...)

Пошто је, ипак, грађанство било све бројније,

... на помолу је било ново друштво, које је и у Србији разарало Средњи век. (...) Градско становништво било је још значајнији чинилац у Смедереву. Неки племићи с општином грађана („universita di popoli”)

прихватили су 1458. за господара Михаила Анђеловића, рачунајућу да је боље да влада човек кога прихвата Porta него да падну под непосредну турску власт. У целом догађају одлучујућу улогу одиграли су смедеревски грађани, који нису били ни за угрофилску политику деспотице Јелене ни за слепог Гргура, који је био играчка у султановим рукама. У то време „Universita” је био технички термин за општину, што значи да су грађани већ имали своју организацију. (...) У међувремену, порасла је градска самоуправа у целој Европи, а Србија је тесно била повезана са њом. Што је аутономија била садржајнија, градско друштво се брже развијало. Иако је тај процес текао у ненормалним условима, достигао је највећи степен у време деспота Ђурђа, па се, не случајно, градско веће помиње у Руднику тек 1457, а општина грађана у Смедереву тек 1458. године. Грађански стаљез био је, дакле, највише уобличен пред коначну пропаст.

(Одломке изабрао и приредио
Јовица Тишма)

BBC vesti
na srpskom jeziku samo na Lux radiju

Svakog radnog dana
od 06:30 do 07:00 i od 18:00 do 18:30

Houseform by DJ Formick
Urbani radio house magazin
Svake subote od 20:00 do 22:00
Lux radio 102.0 FM

SPECIJALNA PONUDA AVIO KARTE LOW COAST KOMPANIJA

(Amsterdam, Pariz, London, Larnaka,
Ciri, Brisel, Hamburg, Berlin, Bec,
Minhen, Hanover, Frankfurt...)

Smederevo TC „Danubius” lokal 138, tel. 026 645 821
eldorado@sohosistem.net

DIREKтна REZERVACIJA I ŠTAMPANJE AVIO KARATA ZA CEO SVET

DOČEK NOVE GODINE 2010!!!

PARALIA.....	5 dana	140 evra
OHRID.....	5 dana	135 evra
RIM.....	7 dana	265 evra
PARIZ.....	9 dana	345 evra
SOLUN.....	4 dana	145 evra
ATINA.....	6 dana	223 evra
BUDIMPEŠTA.....	5 dana	159 evra
BEČ.....	4 dana	299 evra
PRAG.....	6 dana	199 evra
ISTANBUL.....	6 dana	185 evra
BUS IZNENAĐENJA.....	3 dana	160 evra

Стева Кузмановић — Кршљанин

Има људи који целој века раде и итеку само за то да би својим имањем и ипривином моли, то смрти, својој, учинили и то веће добро своме народу. У ред њихвих људи код нас, поред добротвора српског народа Коларца и Чуића, долази и велики добротвор града Смедерева, честити и уважени смедеревски грађанин ток.

Рођен је у селу Великој Крсној, срезу Смедеревском окр. подунавског год. 1828. Родитељи његови, и ако приличног стања, имајући доста деце, истргли су Стевана још из другог разреда основне школе, да би имали помоћ у кући за своје тежачке послове. Али он не оста дуго после тога у кући очевој. Ни мало није имао воље за земљорадничке послове, с тога иако мали и нејак он напусти кућу и село своје, па се крете у Смедерево да тамо потражи други начин живота и бољу срећу. И он ју је одишта у Смедереву и нашао.

Пошто је прво био шегрт абаџијски он после тога напусти занат, те је служио у трговини, у којој поста ускоро калфа, а пошто стече нешто новца, отвори и сам ситничарску радњу. Необичним трудом и радом, а још више штедњом, он је сваког дана текао све више и — разгранаво своју радњу. Тако од малене радње он убрзо створи на смедеревској пијаци чувену и велику гвожђарско-лончарску трговину. Доцније је поред те радње почео бавити се и трговином са свињама.

Женио се два пута, али порода није имао. Био је врло уважен као добар трговац и поштен човек.

Једино стога што није имао порода, а друго што је био у опште склон да чини добра — он је по примеру своја друга, честитог Дине Манчића, све своје имање оставио на добротворне цели општини смедеревској, али при томе није заборавио ни своје синовце и синовце у селу.

Поред легата цркви великокршљанској, цркви смедеревској, читаоници и певачком друштву у Смедереву, он је све своје имање, које је у готовини и имању на дан његове смрти процењено на 10.000 дуката, **а које у самој ствари много више вреди**, завештао општини смедеревској с тим да том његовом задужбином управља нарочити одбор од пет лица. У тај одбор улазе прота смедеревски, директор ниже гимназије управитељ основних школа и два члана одбора општинског које одбор изабере. Они пуноважно управљају по тестаменту имовином тог фонда, и општински суд дужан је да њихова решења извршује. Приход фондовски, за свих 7 година од његове смрти био је просечно 10.000 динара годишње.

Као најглавнија тачка његовог завештања су: **да се из прихода школују добри и ваљани ученици, првенство његови рођаци до четвртог степена, како у школама у Србији, тако и на највишим школама на страни; да се сваке године о Божићу и Ускрсу даје извесна сума сиротињи смедеревској и најзад да се при удадби помажу добре и честите а сироте девојке.**

Сваке године дужан је општински смедеревски суд да у „Српским Новинама“ штампа извештај о целокупном стању његовог фонда, али та жеља покојникова до сада није била извршавана.

Општина смедеревска у знак признања као своме великом добротвору, подигла му је у гробљу смедеревском врло леп споменик, а сем тога 15. маја свима се добротворима држи помен у смедеревској цркви.

Покојни Стева умро је 1888. године. И својим животом и својим радом он нам је оставио пример ретког и угледног грађанина и трговца, а својим великим завештањем општини смедеревској он је заслужио да се његово име с благодарношћу помиње у целом српству, јер су, и код других већих народа, ретки добротвори и родољуби као што је пок. Стева био.

Б.

СТЕВАН КУЗМАНОВИЋ — КРШЉАНИН

Добротвор Општине града Смедерева

рођ. 1828 † 1888. г.

После уводне приче, коју извесни Ћ. потписује, а коју смо преузели из књиге **ТЕСТАМЕНТИ ДОБРОТВОРА ОПШТИНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА**, (објавила ју је 1927. године Штампарија А. Трајков — Смедерево, а осам деценија касније њено фототипско издање Историјски архив у Смедереву), објављен је и **ТЕСТАМЕНТ ПОК. СТЕВЕ КУЗМАНОВИЋА - КРШЉАНИНА БИВ. ТРГОВЦА И ДОБРОТВОРА СМЕДЕРЕВСКОГ**, који овако почиње: „На позив болујућег Стеве Кузмановића, Кршљанина, тргов. из Смедерева, дошао је подписати судија, са писаром, у стан његов, куда су застали Мијајла Станишића, Ђорђа Величковића тргов. и г. Дим. Гајичића чиновника у пензији из Смедерева, па пошто се подписани из предходног разговора са Стеваном уверио, да је он при чистој савести и здравом разуму, упитао га је зашто га је, а и сведоке, позвао, а он изјави: да је рад да на случај своје смрти чини расположај са својом имовином, услед чега оставља ово завештање.“

Од онога шта је коме наменио и оставио, у своме уводу Ћ. је већ издвојио најважније, па за крај приче о овом добротвору наводимо да су његову вољу својим потписима оверили они већ наведени присутни сведоци, писар Лазар М. Нешковић и Нешпорни судија суда округа Смедеревског, Стеван, А. Вуковић.

Храм у срцу града

Смедеревска јесен, дочек Нове јодине, Плес майџуранайи, ђаљење Бадњака, ђројесийи и мийинзи... сви важни ђрадски дођађаји збивају се у самом срцу ђрада. Неко ће рећи – на Трју, неко се радије одређује – код Цркве, али ће се и једни и друђи нађи на истом месђу. У ценђуру! О Трју неком друђом ђриликом, а ову ђричу ђосвеђујемо храму свейог Георђија, ђрича о једној од највеђих срђских цркава изђрађених у девейнаесђиом веку.

Исправичество

Изградња цркве у Смедерву планирана је још тридесетих година деветнаестог века, односно 1837. године када су члан Исправичества Сима Радођковић и секретар Константин Марковић известили кнеза Милоша да је Исправичество направило план за изградњу Исправичества, Ђумрука, школе и цркве на простору Велике пијаце. Кнез Милош је одобрио изградњу објекта по приложеним плановима, али је подизање цркве одлагано четири пута све до 1850. године када су постављени темељи новог храма.

Плац на Великој пијаци

Иако је локација за градњу цркве већ била предвиђена плановима из 1837. године, постојала је и идеја да храм буде подигнут на месту данашње зграде Задужбине. Од ове идеје се одустало када је

Димитрије Кузмановић – Марић свој плац на Великој пијаци поклонио за потребе изградње цркве. Такође, треба напоменути да се приликом доношења дефинитивне одлуке о месту изградње цркве водило рачуна о постојању старог култног места. Наиме, писани подаци говоре да је на месту данашњег храма постојала стара црква посвећена светом Георђију, коју су Турци претворили у ђамију.

По лику Манасије

Смедеревска црквена општина одбила је два пројекта Јан Невола, главног архитекте Министарства унутрашњих дела. Он је пројекте израдио у духу класицистичких и барокних схватања што се Црквеној општини није свидело, јер је желела да нова црква представља реплику једног средњовековног споменика са додатим барокним звоником и „све то у једном

здању“. Овакве захтеве испунио је мајстор Андреја Дамјанов из Велеса који је будући храм пројектовао по угледу на манастир Манасију.

Андреј Зограф

Мајстор Андреја Дамјанов, или „Андреја Зограф“ како га често називају у литератури, потекао је из породице Рензовски-Дамјанов која је дала више генерација зографа и неимара. Ова породица је уметнички деловала на Балканским просторима од почетка осамнаестог века. Дамјанов је један од последњих градитеља на овим просторима који своје знање није стицао у Уметничкој академији, него као шегрт у тајфи свог оца, а касније се усавршавао у дружини једног архитекта у Италији. Пре доласка у Смедерво Андреја је између осталих пројектовао и цркве у Велесу, Кратову, штипском Новом Селу, Куманову... Црква светог Георђија је прва петкополна црква у његовом стваралаштву. После Смедерева, он је храмове са пет купола пројектовао још и у Нишу, Сарајеву, Пироту и Мостару.

Темељи у мочвари

Већ на самом почетку градње Храма светог Георђија 1850. године, јавили су се велики проблеми пре свега због трусног и мочварног тла на коме је црква требало да буде подигнута. Иако није похађао уметничку академију, Андреја Дамјанов се показао као врхунски мајстор и изузетно

После страдања у Великом райу, Храм је обновљен заузимањем „Кола српских сестара“

добар статичар. Он је у мочварно тло побио шипове а онда је простор између њих попунио каменом. У недостатку камена рупе су попуњаване надгробним плочама са средњовековног градског гробља. Није познато ко је дао дозволу за овакав чин. На овај начин добијена је подлога за темељ цркве и градња је могла да буде настављена. Црква светог Георгија завршена је 1854. године, а на дан светог Андреја Првозваног, новембра 1855. године, митрополит београдски Петар Јовановић освштао је смедеревску цркву.

Мешавина стилова

Црква светог Георгија по свом архитектонском склопу представља комбинацију триконхоса, развијеног уписаног крста и тробродне базилике са пет купола. Смедеревска црква је прва реминесценција једног славног средњовековног споменика, у овом случају манастира Манасија. Архитектонска декорација цркве веома је богата, и представља мешавину српске средњовековне традиције, барока и исламских утицаја.

Страдања и обнове

Током своје историје Црква светог Георгија је више пута страдала. У Првом светском рату била је јако оштећена, али је у периоду 1934-37. године заузимањем „Кола српских сестара“ обновљена. Приликом експлозије муниције 1941. године такође је дошло до оштећења храма. Оправку цркве извршио је архитекта Борис Христодуло у периоду обнове Смедерева од 1941. до 1944. године. Мање оправке на цркви учињене су и 1967. године.

Данијела Срејић

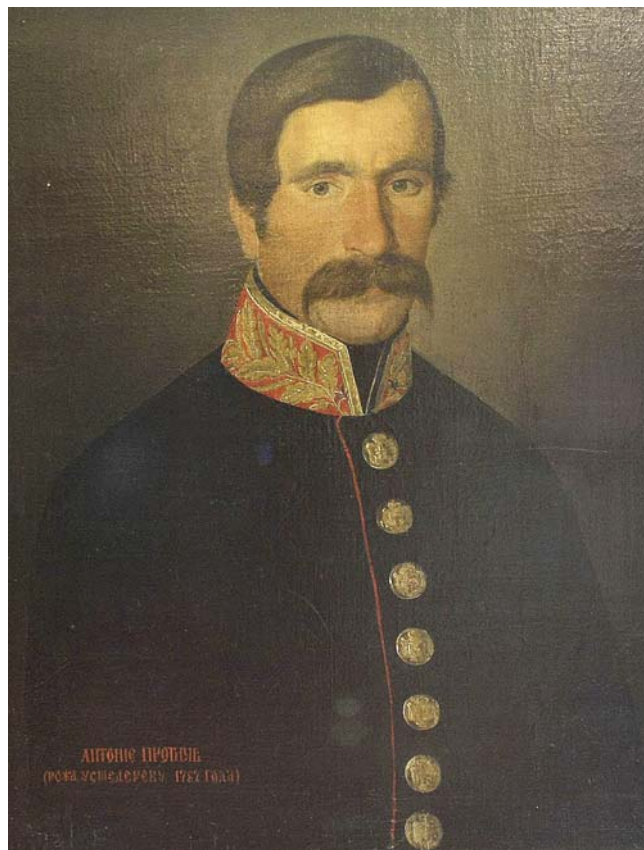
Ћир-Анта

Први смедеревски добротвор, један од најистинитијих и најистинитијих Смедереваца у првој половини 19. века, решио је ићи од исара и војника у Првом и Другом српском устанку до њиховог вође (министра) финансија. Аутор је Повеснице оцењене као „прави бисер наше мемоарске књижевности“

Пише: **мр Снежана Цвејковић**

Антоније Протић, по своме господству познатији као Ћир (господин) Анта, вишеструко је значајна личност у политичкој и културној историји Србије. Рођен је у Смедереву 1787. године у свештеничкој породици. У родном граду, као и у оближњем селу Крњеву, учио је „српске и грчке школе“, тако да је говорио и писао оба језика подразумевајући да је знао и турски језик. Због своје писмености био је активни учесник у Првом и Другом српском устанку пре свега као писар, али и као војник. Учествовао је у борбама за ослобађање Смедерева од Турака 1805. године, а затим у биткама на Клењу, Штубику, Малајници, Бањи, у опсади Београда... Осим велике улоге коју је имао у ослобађању Србије од Турака, те блиске везе са Карађорђем Петровићем и Милошем Обреновићем, његов велики допринос свакако се огледао и у развоју школства у смедеревском крају. На свом имању у центру Смедерева (на месту данашње Основне школе Димитрије Давидовић) 1826. године, подигао је прву зграду основне школе, такозвану „мушку школу“. На источној страни ове школе стајала је плоча са следећим натписом: „Сему училишту, при благоверном господару Милошу Обреновићу ктитор бист Антоније Протич, в Смедереве 4. новембра 1826“. Његово имање на Плавинцу се граничило са виноградом кнеза Милоша Обреновића, што је такође био статусни знак оног времена. И ту је Ћир-Анта иза себе оставио једну своју задужбину, и то чесму, потоње омиљено сајтајалиште Смедереваца поводом Ђурђевданског уранка, и данас познату под именом Ћир-Антина чесма. А, пред сам крај живота, 1853. године, написао је *Повесницу од почетка времена војда српског Карађорђа Петровића*. У књизи *Силуете старог Београда*, Милан Јовановић Стојимировић, под насловом Ћир Анта Протић, пише о овом знаменитом Смедеревцу, посебно истичући његово мемоарско дело *Повесницу*, за коју наводи да је *прави бисер наше мемоарске књижевности и књижевни споменик од неочењиве вредности*. Антоније Протић умро је 1854. године и почива на Старом гробљу у Смедереву.

Овај стари Смедеревац је био сведок не само ослобађања Србије од Турака већ и њеног прерастања у модерно, грађанско друштво, чија се култура између осталог огледала и у ликовној уметности. Сваки угледнији грађанин тежио је да у породичној ризници буде овековечен на сликарском платну. Тако 1844. године у Смедереву борави „искрени и човекољубиви сликар“ Арсеније Петровић, „примитивне вештине и великог срца“. Наиме, овај уметник „из прека“ није стекао академско образовање, већ је ликовне поуке добио у радионици неког локалног мајстора, што га није спречило да нам остави серију веома успешних грађанских портрета, међу којима посебно место припада управо Антонију Протићу. Антоније Протић насликан је у класичној поставци, у репрезентативној пози из времена када је обављао функцију попечитеља, односно министра финансија. Насликан је као човек правилних црта лица, са густом тамносмеђом косом и косматим брковима. Одевен је у црни мундир са црвеним ширитом и са јаком црвене боје на којој су златним нитима извезене храстове границе. Мундир се закопчава дугметима златне боје, а са представом српског грба. У доњем левом углу црвеном бојом записан је текст ћирилицом у два реда који гласи: „Антоније Протић рођ. у Смедереву 1787. года“. Портрет Антонија Протића насликан

Арсеније Петровић, Портрет Антонија Протића, око 1844, уље на платну, вл. Музеј у Смедереву

је врло упечатљиво, истичући отмени дух портретисаног, који је осим тога што је био „љубитеља науке“ био познат и као човек који је „волео рахатлук, добру књигу и добру трпезу“.

Судбина Ћир Антиног портрета била је веома бурна и необична. У једном тренутку, у годинама пред Други светски рат нека непозната особа пронашла је овај портрет згужван и одбачен, те га поклонила Милану Јовановићу Стојимировићу који је у ово време имао неку врсту свог малог приватног музеја у породичној кући у Смедереву. С обзиром да су и ова кућа и њене збирке конфисковани 1945. године, овај портрет постао је део новооснованог Народног музеја у Смедереву 1950. године. А новоосновани музеј, игром случаја, био је отворен управо у Стојимировићевој кући у улици Анте Протића број 2. Портрет је касније веома успешно конзервиран и рестауриран, чиме му је враћена некадашња репрезентативност. Изложен је у основној поставци Музеја у Смедереву од 2005. године.

Данас су две смедеревске улице, Анте Протића и Ћир Антина, као и недавно обновљена Ћир-Антина чесма на Плавинцу једини спомени ове знамените историјске личности у Смедереву. То што ниједна смедеревска школа није понела име овог школског добротвора, и запуштени гроб на Старом смедеревском гробљу, тужни су сведоци нашег често немарног и незахвалног односа према знаменитим личностима наше политичке и културне историје.

(у следећем броју: Портрет старе Смедеревке)

Кад заборав закуца

Смедерево ... центар града ... Гробље ... сабиралиште и одморилиште генерација ... крај свачије приче и ипак онога о чему не знамо ништа, а ипак се надамо да постоји (јер чему све ако није ипак) ... место које поседујемо добоља живи и скрушено ... носимо цвеће и ипак већ вековима на истом месту ...

Пише: Александра Бојановић

Саобраћајна гужва и галама. Раскрсница Крађорђево и Народног фронта, семафор, аутомобили са свих страна и пешаци који би да се провуку између њих. Још један обичан дан у Смедереву. Па ипак ... смештена на узвишењу које се данас зове Карађорђево брдо, одвојена оградом и вековима, спава тишина. Мир ненарушен уобичајеном грајом живих која као да стиже само до капија овог места – старог гробља у Смедереву.

Причу о овом месту тешко је почети од почетка. Легенде и митови мешали су се са изгубљеним документима и предањима, па се после толико времена и изгубило оно што би требало да буде истина. Ако је она уопште и важна на месту као што је ово. Месту мира и свеопште једнакости какву само смрт може да донесе. Ковачи, професори, трговци, лекари, политичари ... сањари, генијалци, шампиони ... ожалене, а никад прежалене генерације које су живе или само пролазиле овуда.

Али бар покушајмо да причу кажемо од почетка.

Од пагана до хришћана

О томе из ког периода потиче Старо гробље у Смедереву може се само нагађати. Смедеревци ће вам рећи да је „старо“. Чини се да нећете погрешити који год датум да изаберете за настаanak овог места. За све који су живели на овим просторима оно је било посебно.

У средњем веку мртви су се најчешће сахрањивали на узвишењима и о томе се веома водило рачуна. Такође, гробља су се увек налазила изван бедема тврђава тог времена. Све ово наводи на закључак да и смедеревско старо гробље потиче из тог периода. Гробови из тог времена постоје, а у њима су нађени новчићи деспота Ђурђа и кнеза Лазара.

Ипак, ово место је још и пре овог периода било посвећено. У времена тако давна да о њима нема писаних трагова на неких двеста метара од онога што је данас познато као гробље налазио се пагански храм. Открили су га Немци давне 1921. када су уређивали гробље за своје војнике. На том месту они су изградили кућицу за чувара гробља, а од 1957. године она је претворена у атеље вајара Селимира Јовановића.

На истом брду, скрајнуто и толико запуштено да већина Смедереваца ни не зна да постоји, а и они који знају тешко да би умели да га пронађу, налази се и јеврејско гробље.

Од када се хришћани сахрањују на овом месту подигнута је црква Успења Пресвете Богородице. Зидана је између 1430. и 1456. године каменом и опеком, скромно са врло мало украса, па непажљивом оку може деловати незавршено. Ипак, никако обично. Старо, магично, као и цело ово место. Подигнута је као гробна капела смедеревског митрополита Атанасија. Више пута је рушена, а обнављали су је подједнако и владари и мештани Смедерева од којих су имена неких (као на пример ктитора живописа) заувек изгубљена. Служба у овој цркви служи се и данас сваке суботе и свих већих празника.

Кад се небо затресе

Гробље је делило судбину народа и града у коме је. Свака генерација, сваки рат који је потресао ово иначе турско место за

живот пунио је нове раке и ширио гробље по брду. Ипак, веће трагедије од експлозије муниције у смедеревској тврђави 5. јуна 1941. град није запамтио. Да о томе сведочи на гробљу је остала Спомен Костурница.

Налази се поред цркве. Ту су похрањени посмртни остаци 485 настрадалих тог дана. На шест великих мермерних плоча уписана су њихова имена и по неки податак из њиховог живота. Да их живи не забораве. Пројекат читавог комплекса радио је чувени Александар Дероко. Из далека види се и звоник са крстовима узиданим на све четири стране света и на њему натпис: „У име Оца и Сина и светог духа тројице једносусне и неразделиве за сећање на ужас којим потресе експлозија шедита и муниције у Тврђави читав град Смедерево 5. 6. 1941. године, за вечну успомену на оне који том приликом животе погубише и чија су имена заведена под овим сводовима, за сталну опомену живима; да у страху Господњем век проводе, веру чувајући, наду не губећи, љубављу дишући, приликом прве годишњице тог догађаја, у обнови града Смедерева, подиже се и освети овај звоник и ово опште хранилиште посмртних остатака пострадалих као и друге помрле браће и сестара раније на овом гробљу покопаних“.

Све остало, сва бол и туга овог места, читају се између редова.

Приче (не)заборављених

Колико нас је било, колико нас је живело и ходало овим градом најбоље се види овде – на гробљу. Изукрштаних гробова, један до другог, један преко другог, леже људи живели у различитим временима. У истом граду. Више од тридесет година на овом гробљу није ископан ниједан нови гроб. Више није било места. Сахрањује се само у већ постојеће, а нема старије смедеревске породице која нема породичну гробницу овде.

Зато нећемо помињати знамените и оне мало мање познате сахрањене овде. Некога бисмо сигурно заборавили. Нећемо ништа рећи о Димитрију Давидовићу, првом српском новинару и творцу првог модерног Устава Србије, ни о Ђир Анти, који је о сопственом трошку отворио на свом имању школу, ни о Јованчи Спасићу, првом српском писмоноши ... А онда нећемо помињати ни породицу Љотић, угледне и поштоване Смедеревце, ни многе Манчиће, Баниће, Поповиће, Максимовиће, Јовановиће ... ктиторе и добротворе, трговце и занатлије, протојереје, судије и адвокате ... генерације и генерације вољених или остављених, успешних или пропалих, поштованих или проблематичних становника овог града. Оних сахрањених под крстом, петокраком или Давидовом звездом ... Палих у одбрани или нападу, бранећи своју или освајајући туђе земље. На овом месту ни нема разлике између њих.

Слика нас самих

На крају испада да ову причу није ни могуће исписати у целисти. Сваки гроб, очуван или обрастао у коров и дивље руже, свако име утиснуто на плочу или дрвени крст има своју неиспричану историју. Нећемо их узнемиравати.

Ипак, тешко је зажмурети и не видети порушене, нахерене споменике зарасле у коров, отворене гробнице, оборене ограде које више не постоје или постоје у фрагментима. Руиниране гробове Смедереваца који су постали места за одлагање смећа. Већини споменика тешко се прилази, или се прилази гађењем по другим гробовима. Гробље у целини није парцелисано.

Напуштени, неодржавани гробови, обрастли споменици и неколико каменних белега у застрашујућем корову, неограђена гробница Ђир Анте са поломљеном спомен плочом, гробнице неких

знаменитих Срба које је данас немогуће пронаћи ... тужне слике са овог иначе тужног места. Сlike нас самих.

А шта на то кажу живи? Како ће се одбрани од онога што представља очигледни немар и незаинтересованост? Шта ће једнога дана остати за њих?

И то је још једна прича о небризи и забору.

Старо гробље је својеврсна историјска читанка Смедерева. Да је тако, посведочиће приче које ћемо у наредним бројевима Магазина објавити, јер, судећи по људима којима је последње коначиште, Старо гробље је одавно завредило да постане историјски споменик нашег града. И културни, који ће лепо сведочити о нама.

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

Поп Радина кућа

Ко би на овој фотографији препознао Смедерево? А јесте. Смедерево – пре тачно пола века, јер је фотографија снимљена у касну јесен 1959. године.

Јесу ли се ово двоје под кишобраном запутили негде на Аранђеловдан или светог Николу? Није им лако по каљавој калдрми.

Није лако ни воловима јер су кола, кажу, низбрдо тежа. Зна то и домаћин, па барабар са њима гаца по блату. Солидарише се. Штеди стоку. Поштује је.

Можда не баш сви Смедеревци, али старији Царинчани сигурно ће с десне стране препознати кућу поп-Раде Милановића. И сетиће се винограда иза ње.

Посађена на врху Улице Војводе Степе, онима који су се пешице запутили на Царину, и већ с душом у носу питали се има ли пењању краја, кров поп-Радине куће јављао је да се приближавају спасоносној равнини.

С леве стране је кућа Ђурђевића, смедеревских рабација. Звали су их Дрдини.

Данас су ту боље куће. Мало ниже, с леве стране, никло је Насеље Милоја Ђака. До горе вози аутобус, лакше се и брже стиже до врха, а откако је улица пре две године реконструисана и проширена ни блата нема. А и коме треба.

Мада, признаћете, има и на овој слици неке лепоте.

Или су то само успомене?

И ту је овој причи крај.

Градове треба пробудити

Смедеревка Милена Тодоровић после завршене Основне школе „Бранко Радичевић” и Гимназије уписала је Архитектонски факултет Универзитета у Београду и сада је на завршној једини мастер студија. Током средње школе певала је у православном Градском женском хору „Кир Стефан Србин” и била члан Балејског студија Центра за културу. Из Смедерева носи лепе успомене и увек му се радо враћа. Кући се вратила и постојећом околином, после три месеца боравка у Кини.

Шангај је светски град

Захваљујући организацији IAESTE, која се бави разменом студената техничких факултета широм света, провела сам три месеца у Шангају. На основу постигнутог просека током школовања и портфолија који сам морала да предам, изабрана сам за програм праксе. Смештај и плата су ми били обезбеђени, а пут сам морала да платим.

Радила сам као пројектант у фирми „K.F.S Architecture Forum”. Мој задатак је био пројектовање стамбено-пословних објеката и урбаних вила. Осим тога уче-

ствовала сам у урбанистичком решењу предграђа једног града у Русији, који се тренутно реализује.

Живела сам у трособном стану, релативно близу центра града, са још четворо иностраних студената.

Шангај није Кина, то је светски град и значајан пословни центар. У њему живи 20 милиона људи и то се осећа на сваком кораку. Гледано са свих аспеката, конкуренција међу људима је толико велика, а то значи и да је понуда неограничена. За једну ноћ можете да сашијете веома квалитетно одело или капут за 40 евра. Цен-

кањем можете да спустите цену робе више од три пута. Веома мали број Кинеза зна енглески довољно добро за нормалан разговор, али сви знају да кажу: „Lady, best quality, best price!”. На сваком кораку види се утицај запада и жеља за новцем.

Српска архитектура

Наше тржиште је релативно мало, с обзиром на то да смо централизована држава и да се све своди на један град. Покушавамо да пратимо светске трендове у архитектури и у томе је и највећа грешка. По мом мишљењу, трендови се буквално копирају без икаквог смисла. На тај начин добијају се само лоше копије елемената и објеката, који нису подесни нашем подручју и потпуно су у нескладу са нашом традицијом. Мислим да се српска архитектура потпуно изгубила у непланској, стихијској и нелегалној градњи током деведесетих година, која још увек траје. Наравно, то не значи да нема добрих и квалитетних објеката и архитеката, али су они недовољно афирмисани и не привлаче пажњу јавности као, на пример, модерни шопинг центри.

Град је сложен систем

Не мислим да сви градови у Србији личе једни на друге јер град не чине само зграде – архитектонски облици. Град је много сложенији и слојевитији систем.

Да би се десиле неке значајније промене у квалитету и атрактивности објеката у Смедереву и Србији, потребно је да се уложи доста новца ког наша земља нема. Свесни смо стања у коме живимо и тога да су паре много потребније у другим животним областима. А, опет, помињем да је неопходна децентрализација државе, како би се пробудили градови у унутрашњости и привукли инвеститори. Опет, погрешно је рећи да решење свих проблема лежи у децентрализацији, али моје мишљење је да је то најефикаснији начин доласка до промена у оваквим условима.

Драјан Павловић

Пољед с реке: Perl Tower, телевизијски торањ

Грађанин села Луга

Досадашње бројеве „Смедеревској маџазина“ ако ни збој чеја другој, а оно збој њрича Жике Лазића љреба чувати и изнова чииати. Био је наш сарадник од љрвој броја. Умесио њејове љриче, у овом Маџазину објављује љричу о њему. Милица Рисџић, новинарка ТВ Смедерево, са исиакнуџим љисцем и новинаром разџоварала је у њејовој кући у Луџавчини, леџа 2006. љодине, за емисију „Смедеревски сџвараци“.

Волео сам боеме, боемски живот... Потрошио сам ту много енергије, али волео сам то, и не могу никоме да пребацим што сам изабрао тај пут. Био сам и комуниста и демократа и анти комуниста и сад не знам ста сам. Ваљда сам несто?!”

Интересантно је да, где год сам покушала да нађем делић Ва-ше биографије, или нешто о Вама, свуда пише да сте из Лугавчи-не. Како је то Ваша околина на неки начин поднела, коментариса-ла. Због чега ви истичете да сте из Лугавчине, а не из Смедерева?

Неки људи који су се родили на селу и постали имена и зна-чајни писци, мало крију одакле су. Па кажу, на пример: ја нисам из Вуртенице, него из Косјерића, нисам из Трбушнице, него сам из Чачка. Ја се поносим да кажем да сам из Лугавчине, где сам и рођен.

Без обзира на то што се Лугавчина не налази ни на једној ге-ографској карти?

Да, и то ме страшно нервира. Кад гледам карту, сва места су обележена, Осипаоница, па Сараорци, Лозовик... А где је Лугав-чина? Нема је. Е, баш зато сам ја из Лугавчине, и учинићу све што могу да се Лугавчина уцрта у ове наше мапе локалне.

Да се вратимо на време када сте напустили Лугавчину. Били сте акцијаш, скојевац, али и уредник једног омладинског часопис-а. То је почетак ваше каријере.

Да. Пошто сам био одличан ђак овде, у основној школи, мо-ја учитељица, и моја мати која је била амбициозна да јој дете иде даље, одвели су ме да полажем пријемни испит за Гимназију. То је било на Царини, негде пред крај рата, још су ту били Немци. Ја сам положио тај испит и онда завршио први гимназије. Ратна го-дина. Школа је трајала 4-5 месеци. Онда сам се преселио у Бе-оград, тамо сам имао тетку која ме је прихватила као своје дете. Она није имала деце и тамо сам наставио школовање, положио Велику матуру. После сам се уписао на Филозофски факултет. Студирао сам психологију.

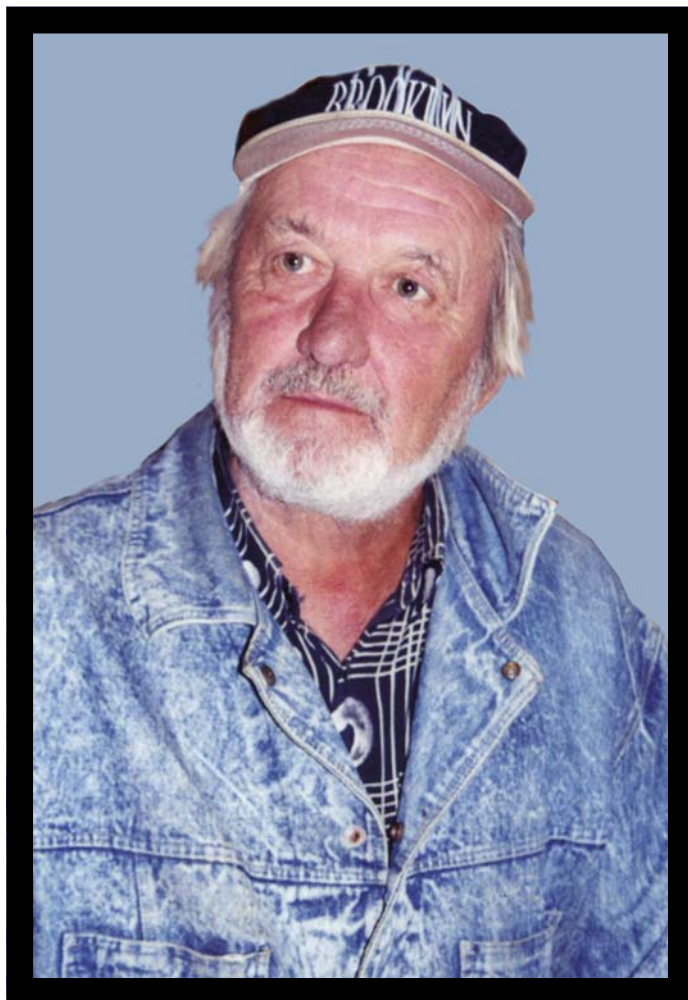
Био сам скојевац, и тиме се поносим. Сви се сад одричу то-га. Ја сам 1948. године као петнаестогодишњак отишао на радну акцију, на изградњу аутопута „Братство-јединство“. Тамо сам ра-дио и добио чак и неко признање. И онда, кад смо се вратили по-сле те акције, сви смо примљени у СКОЈ. То је било септембра, а у децембру се већ укинуо СКОЈ, тако да је мој стаж у СКОЈУ три месеца. Рекли су – укида се СКОЈ, а сви скојевци су кандидати за комунистичку партију.

Да ли сте били члан Комунистичке партије?

Јесам. И тиме се поносим. Био сам члан Комунистичке парти-је Југославије и члан Савеза комуниста Југославије.

Да ли сте сада политички опредељени?

Моје садашње политичко опредељење је социјалдемократи-ја. Мислим да су ту комунистичку утопију злоупотребили зликовци попут Стаљина и других диктатора. То је била једна хумана утопи-ја, где су људи живели нормално, без разлика. Сад сам социјал-демократа. Нисам члан ни једне странке. Мислим да је ово ужас што се догађа да има хиљаде гладних, хиљаде бедних. Био бих комуниста да је та утопија успела. Али није, пропала је. Зато што су је узурпирали зликовци, попут Стаљина, који су хтели да напра-ве једно друштво, а да убију двадесет милиона људи и да напра-ве логоре. То је страшно!

Да се вратимо на књижевност. Шта сте прво написали. Рекли сте да сте били уредник једног омладинског часописа?

Јесте, тачно је да сам једно време био уредник часописа „Млада култура“, који се бавио књижевношћу младих. Прво што сам написао је књига „Путем поред реке“. То је моја Језава, где сам научио да пливам.

Интересантно је да ви црпите све оно из младости што сте до-живели, проживели овде у Лугавчини, у том смедеревском помо-рављу. По томе сте и препознатљиви. То вас прати малтене кроз читав ваш живот, и као писца, и као новинара и писца филмских сценарија.

То је тачно. Ја сам везан за овај наш крај, за Лугавчину, за Смедерево, за Језаву. И за Мораву, и за моје прве љубави дечач-ке, за звездано небо. Не знам, сада је у моди неки пост модер-низам, када се пише не из осећања, не из успомена, него се пи-ше из комбинација неких литерарних. Искомбинује се рецимо „Да Винчијев код“ и то сад пролази. То су, као, сада највећи хитови у светској књижевности. Ја не волим те књиге и не волим ту ли-тературу. Ја сам остао присталица дивне реалистичке литерату-ре, рецимо руске класике и српске класике, и сад, када бих себе дефинисао, ја нисам ни модерниста ни пост модерниста. Ја сам пост реалиста.

И ви сте у једном тренутку као писац били неразумљиви. Ни-сте имали добре критике, нити разумевање од околине и крити-чара када сте написали први егзистенцијалистички роман „Давид луталица“!

Тај роман је објављен 1960. године и био је антикомунистич-ки апсолутно, о једном младом побуњеном човеку који не налази

себе у том друштву. Критичари су оспорили тај роман. Мени критика није баш никад била наклоњена. А тад поготово. Тако да су тај роман искасапили критичари. Шта можеш? Изађеш на мегдан, па шта ти Бог да.

Писали сте и историјске романе. И у последње време се доста бавите историјском грађом.

Јесте, ја пишем историјске романе зато што волим српску историју. И не само што је волим, него и мислим да је она од комуниста, нарочито српских, доста затирана, гажена на најстрашнији начин. Зато сам се и окренуо српској историји. Написао сам неколико романа и то је прихватила публика. Чак сам и два романа драматизовао на великој сцени Народног позоришта. То је „Књазов секретар“ о Милошу Обреновићу и „Убише књаза“, о нашем дивном, несрећним књазу Михаилу, који је хтео Србију да унапреди. Али, у Србији увек убијају најбоље људе, као што су убили Михајла. Зато имамо овако несрећну државу.

У Смедереву је пре неколико месеци била промоција ваше књиге „Пашић и четири краља“. Она је већ доживела и друго издање?

Ја се бавим Пашићем као феноменом који је доста урадио за Србију, али све то што је урадио за Србију на крају је пропало. Он да сам хтео да то дефинишем, да фокусирам однос Пашића са четири српска краља. Први, како су говорили – после Косова, Милан, па онда, после њега долази његов син Александар несрећни, кога убијају официри који су ми се заклели на верност. Затим долазе Карађорђевићи. Ја сам фокусирао ту радњу на Пашића, али његово политичко дело је пропало. Шта имамо данас од те Пашићеве Југославије за коју се он борио?

Ви сте познатији по писању филмских сценарија, а имали сте и срећу да, малтене, највећа имена српског глумишта буду учесници и актери у свим вашим телевизијским серијама.

Да. Нисам се прославио књигама, мада су моје књиге читане. „Музиканти“, то је мој први телевизијски сценарио. То је заиста чудан осећај. Одједанпут осванете популарни. Ужасно! Сви те срећу, комшије кажу – гледали смо серију... То је моћ телевизије! И тако је то било. Нисам очекивао такву популарност. Десило се. После сам писао другу серију.

По чему је серија „Грађани села Луга“ била антикомунистичка?

Она је била антикомунистичка серија која је прошла у то време.

Да ли сте имали неких непријатности због тога?

Како да не! Прво су ме напали борци из Смедерева. То је било страшно! Ја нисам схватио. Ишло је 4-5 епизода. Мирно је било, неки су гледали, а неки не. Некима се то допало, другима није. Све је то у реду. Не мора свима да се допадне, и не би било добро да се свима допадне нешто што ја радим. Нека се поделе људе, па да видимо. И одједанпут, Савез бораца Смедерево на челу са Бранком Катићем такву паљбу опали, да ја испадох највећи државни непријатељ. Он је рекао да ја клеветам наше борце. Борац краде дуван, а партизани су стрељани за шљиву, итд... Није ми било ништа јасно! Међутим, прођоше године, и некако сам се одбранио. Седео сам миран на оптужничкој клупи, али на моју срећу тај судија је био објективан, те ме човек није осудио. После сам чуо да сам ослобођен затвора захваљујући Јосипу Броз Титу. Зашто? Зато сто су Јосип Броз Тито и Бата Живојиновић били пријатељи. Када је мој предмет дошао на сто другу Титу да се то осуди, он је рекао: Булица, шта Булица, ма нема ту, Бога ти, пусти те то! Нема ту ништа политички! Тако да ме није послао на робију. Он је волео Бату, који је био веома духовит човек, и сад је духовит.

Да ли се Ви дружите са глумцима?

Ја највише волим да се дружим са глумцима. Глумци су веома вистрени, мењају улоге и духовити су. Бата поготово. Он је бојанствен, можеш да га слушаш целу ноћ!

Волите да живите тим њиховим животом?

Па, не сад. Волим усамљеност, стар сам човек. Волео сам док сам био млађи. Ја сам увек био на снимању са њима, са глумцима, али и са глумицама!

Колико сте филмских сценарија написали до сад?

Не много. Написао сам три филмска сценарија и четири телевизијске серије.

И сада нешто припремате и пишете. Шта?

Сада пишем за ТВ Пинк. Већ се снима то. И то ми тешко пада, не пише ми се више!

Да ли је тематика иста?

Актуелни догађаји се ту сливају. Али, сад сам ангажовао и ћерку и сина. Не могу више! Сад смо направили једну епизоду о птичијем грипу, и то је стварно једна комедија лепа. То је мој син написао, Милош. Он ради у „Гласу јавности“. Питао ме је Драгослав Лазић да ли могу да наставим. Ја сам рекао да могу ако ће и деца, ја не могу сам! Ја нешто мало ту спонзорисах, односно допринесим саветима. Кажем им како иде, па убацим неки дијалог.

Били сте најбољи друг са покојним Бранком Миљковићем. Мислим да је ретко која јавна личност говорила о њему и била толико блиска као Ви.

Ми смо били врло блиски. Бранко ми је био као брат. Када је дошао у Београд, ми смо се упознали на факултету. Он је студирао чисту филозофију, а ја психологију. Ми смо приредили заједнички дочек Нове године, и Бранко је држао бифе. Наравно, ту смо позвали наше колеге и колегинице. Он ми је рекао: изволте господине Лазићу! Ја сам питао – откуд Ви знате како се ја зovem? Он је прочитао нешто моје, и од тад се нисмо раздвајали.

До његовог пресељења у Загреб?

Да, онда је он дошао, и његов отац и мати су продали неку кућу у Нишу и онда су купили нешто на Душановцу. Ја сам тамо одлазио, и спавао, и увек сам добродошао. После се догодила трагедија.

Колико сте ви упознати са тадашњим приликама у Загребу и о том фамозном рукопису, то јест анализи Титовог језика и говора, о коме се писало, да се нашао у његовим рукама. Претпостављало се да је Бранко Миљковић због тога трагично завршио након неколико дана. Да ли је то тачно?

Није то тачно! Он је написао „Оду Титу“, и добио Октобарску награду. То су све измишљотине. Није он имао времена да се бави Титом. Он је био виђен за перспективног песника. Ја сам му, чак, рекао: „Бранко, ти ћеш бити амбасадор, као што су били Јован Дучић и Милан Ракић“. Имао је елеганцију кад није пио, понашање. Мислим да је узрок његове трагедије његова љубав према Милици Николић. Она је још жива. Он је био заљубљен у њу. Она је била старија од њега, културна жена. Преводили су нешто заједно са руског језика. Кад је он сазнао да она живи са Оскаром Давичом, у њему је све пукло и он је завршио трагично. То је узрок његове трагедије. Ништа политички. Имао је све, Октобарску награду, паре... Добродошао у сваки лист, сваке новине, сваки књижевни часопис. Отимали су се о њега.

Осим са Бранком Миљковићем, са ким сте се још дружили и били неразводни?

Дружио сам се са неосимболистима. Живи су још Драган Колунџија, Мића Данојлић, Коста Димитријевић... Умрли су други, Божа Тимотијевић био ми је близак пријатељ, Велимир Лукић, умро је и он, песник и управник Народног позоришта.

Када сумирате живот и Ваше стваралаштво, шта бисте могли да кажете данас, овде у Лугавчини почетком лета 2006?

Могу да кажем да сам имао један интересантан живот. Родио сам се у првој половини прошлог века. Преживео сам мало Краљевине Југославије, окупацију, комунизам... Ево, сад живим у српској демократији. Мислим да сам и нешто урадио, што ће да остане. Не знам колико, то време и историја решавају, а не ја. Могао сам више, признајем, али не кајем се за своје грехове. Волео сам бојеве, бојевски живот... Потрошио сам ту много енергије, али волео сам то, и не могу никоме да пребацам што сам изабрао тај пут. Био сам и комуниста, и демократа, и анти-комуниста, и сад не знам шта сам... Ваљда сам нешто?!

I.T.G. d.o.o.

Smederevo, Izletnička 6/3

Tel.: 026/228-723, Fax: 228-722

itgdo@sezampro.rs

Захвалност пустиножителју Јоаникију

Под главним венцем њанине Девич, у Меџохији, 5 км јужно од Србце, у дреничкој шуми, налази се манастир Девич, задужбина деспота Ђурђа Бранковића. После подизања Смедерева, деспот је, не напуштајући идеју о обнови Србије, почео да обнавља цркве и помаже узорне монахе и њихова браћу. Посебно је био наклоњен јусуињаку-синајци Јоаникију Девичком, родом из Зетје, који се по одласку из Црне Рече населио у косовској Дреници.

Успомена на пређутану кћер

Званична историја бележи да је деспот у браку са Јерином, изродио шесторо деце, али се само петоро помињу: Гргур, Мара, Кантакузина, Стефан и Лазар. Прворођени се Теодор, ког је народ звао Тодор, не помиње, или се помиње ретко, ваљда због тога што његовог лика на Есфигменској повељи нема. Потпуном забораву је, међутим, препуштена Јелена, кћер деспотова из првог брака са непознатом сестром Јована IV Комнина. Ни о њој, нити о њеној мајци у родословима и летописима нема ни трага, а ни званична српска историографија није их прихватила. То упорно ћутање би победило да није манастира Девич.

Предање вели да је деспот, у знак захвалности што му је исцелио болесну кћер саградио манастир који је име Девич добио по томе што је деспотова кћер била – девица. Предање не казује о којој је кћери реч, али се претпоставља да је то управо била Јелена

Старац Јоаникије

Позната је деспотова наклоност према књижи, те не чуди да је у његово време непознати аутор, вероватно у манастиру Девич, написао „Службу Јоаникија Девичког“. У њој се слави светац као пустињак и **молчалик**, који је омрзнуо свет, умртно телесне страсти и предао се посту и молитви. Поштован због свог подвижничтва, преподобни Јоаникије доживео је дубоку старост. Умро је у Девичу 2. децембра 1430. године. Убрзо после његове смрти, култ светог Јоаникија почео је брзо да се шири. Доприносило је томе и то што је деспот на његовом гробу, а предање ће рећи – на месту где се у једној шупљој букви свети Јоаникије подвизавао, подигао цркву коју је посветио Ваведенју Пресвете Богородице.

Подизање из пепела

За време Првог светског рата, после одступања српске војске преко Албаније 1915. године, Аустријанци су уз помоћ домаћих бегова опљачкали манастир. Почетком Другог светског рата албански фашисти су минирали, разорили и спалили цео манастирски комплекс. Том приликом је потпуно уништена и манастирска библиотека са више од стотину рукописних књига. Са обновом садашње цркве и манастирских зграда почело се 1947. године, заслугом игуманије Параскеве. У тим напорима игуманију су ометали албански терористи који су и њу и њено сестринство небројено пута физички нападали и пребијали, рушећи, палећи и опљачкајући манастирску имовину.

Крајем јуна 1999. године, након повлачења југословенских снага безбедности са Косова и Метохије и доласка француских снага КФОР-а, манастир су спалили, опљачкали и потпуно уништили албански екстремисти. Тада је оскрнављена и поломљена мермерна плоча гробнице светог Јоаникија. Пострадале су и вредне фреске из XV века.

Данас у манастиру, потпуно изоловане од албанске заједнице и без иједног Србина у ближој околини, живи осам сестара ко-

је својим трудом обрађују манастирско имање. Највеће духовно благо су им мошти светог Јоаникија Девичког који је у народу познат као велики чудотворац и исцелитељ.

J. И. Т.

**POLIKLINIKA
„VUJOVIĆ“**

UHO – GRLO – NOS dr A. Vujović
ORTOPEDIJA dr Z. Vujović
FIZIJARIJA dr Đ. Stanković
NOVO U POLIKLINICI: AKUPUNKTURA

NA NOVOJ LOKACIJI KOD BIROA ZA ZAPOSŁJAVANJE
Smederevo, Vojvode Glavaša 5
tel: 026/613-010, 064/123-28-12, 064/13-93-653
www.poliklinika-vujovic.co.rs

Нови Hello! музички конкурс за младе бендове

Компанија Фрувита је расписала, свој други по реду, Hello! музички конкурс, који је намењен талентованим, неафирмисаним домаћим бендовима.

Овим конкурсом, који носи назив „Hello! добре вибрације” Фрувита је, након одличног одзива и реакција бендова на прошлогодишњем конкурс, наставила да подржава младе музичаре у Србији.

На музичком конкурс „Hello! добре вибрације” могу учествовати сви бендови са територије Србије, који имају ауторску песму и који до сада нису снимили спот високе продукције.

Бендови се могу пријавити на музичком WEB portalu www.hellovibracije.rs, где је потребно да направе профил свог бенда и пријаве најмање једну такмичарску нумеру.

Овај интерактивни портал, омогућиће младим бендовима да се, додавањем нових песама, фотографија, видео записа, нај-

вљивања наступа, представе својим фановима и позову их да гласају за њих.

Сваког месеца, од новембра до марта, само гласовима посетилаца портала и SMS гласовима (HELLO_sms код фаворита на број 4402), биће изабрана најбоља песма, а победнички бенд месеца ће освојити професионалну продукцију песме и директно ући у велико финале конкурса.

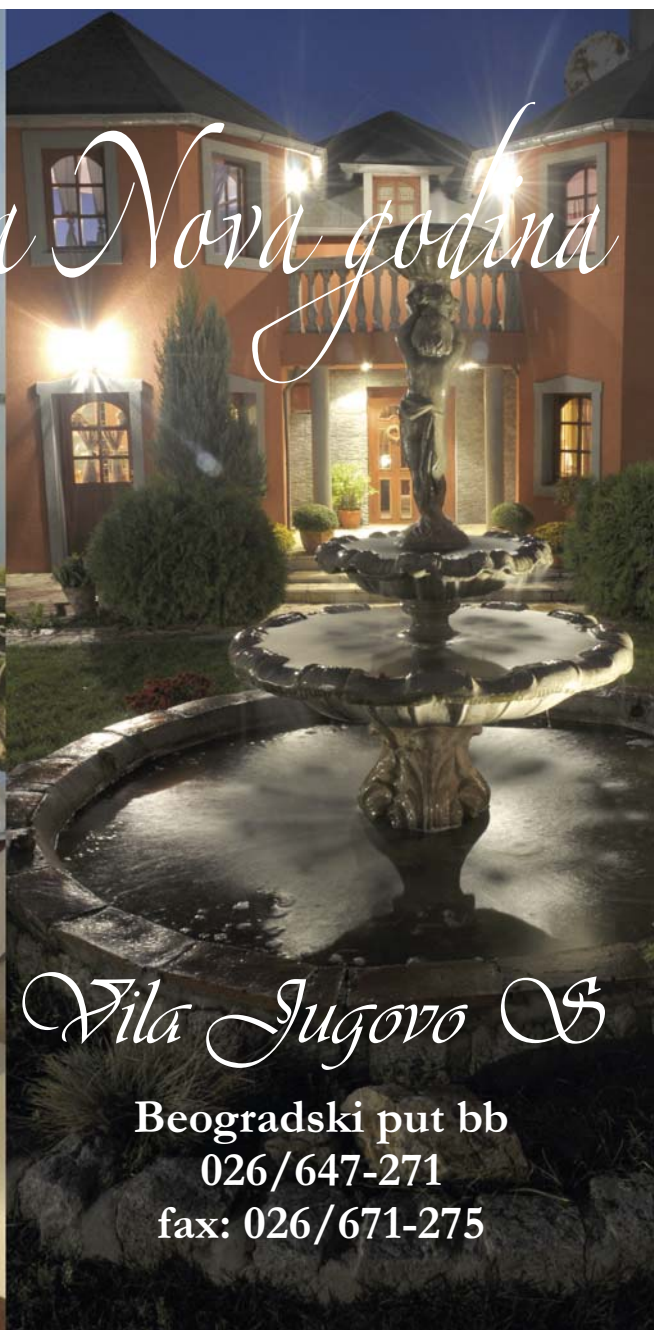
На пролеће 2010. године, од пет финалиста, стручни жири на челу са Дејаном Цукићем и уз помоћ гласова публике, изабраће најбољи бенд конкурса „Hello! добре вибрације”.

Победник ће снимити високобуџетни музички спот и бити актер велике летње кампање за Hello! производе!

Компанија Фрувита ће, за велику завршницу конкурса, организовати заједнички конкурс свих пет финалиста.

Srećna Nova godina

Vila Jugovo

Beogradski put bb

026/647-271

fax: 026/671-275

Hello!

Predstavljamo vam Hello! Fruit party - novu generaciju moćnih, voćnih nektara. Novi Hello! Fruit party voćni nektari, obogaćeni su vitaminima i kalcijumom i donose snažnu voćnu energiju. Hello! Fruit party, u 11 fantastičnih ukusa, povod za najbolji voćni pozdrav!

Voćni pozdrav!

Hello!
voćni nektar

FRUIT PARTY

Voćni nektari za zdravu porodicu!

Урош Петровић ЗАГОНЕТНЕ ПРИЧЕ књига прва

„У давна времена, када су се одвијали догађаји из ове загонетне приче, једна бела комета је парала небо сваке четврте године на исти дан. Била је то прелепа небеска појава, којој су приписиване чудесне моћи. Назвали су је Небеска стрела. Била је украс неба и дању и ноћу.“ (Из *Загонетне приче бр. 2*)

Одолите да остатак ове приче не прочитате...

Јер, пред вама је књига за развијање и јачање можданих вијуга! Деца која воле загонетке, велике изазове маште, и необичне заплете биће одушевљена правим лавиринтом ових прича. Уз врло оригиналне илустрације, читање ће бити права уживанција! Колико је поједина прича у књизи тешка за решавање, означава број гинкових листића. Зашто баш гинко листићи? Па, мозгајте мало!

„Црни Илас заиста беше необичан. Када су га упитали колико има година, он рече:

„Прекјуче имадох тридесет, а идуће године имаћу тридесет и три!“

„То што говориш је немогуће!“, побунише се трапери.

„Можда и није...“, насмеја се Гоф. Да ли је Гоф у праву? (*Загонетна прича бр. 29*)

Упознаћете се са интересантним ликовима, који ће вам дочарати сву необичност траперског живота, задајући вам наизглед нерешиве задатке, али ако мислите да вам је потребна помоћ, свакако слободно зовите у помоћ маме, тате, баке, деке! Није забрањено! Забрањено је да вирите у решења пре него се сами добро намучите да одгонетнете загонетну причу коју сте одабрали!

И један драгоцен савет: Никада немојте прерано и на први поглед доносити закључке!

Кен Фолет СВЕТ БЕЗ КРАЈА

„Велике капи кише су тукле по зашеном крову; потоци су преплављивали олуке; млазеви су шикљали из устију гаргојла; плаштеви воде су се вијорили са рубова здања; бујице су текле низ лукове и стубове и натапале статуе светаца. Небо, велика црква и град око ње попримили су исту нијансу мокросиве.“ Кроз слабљење морала сваке врсте, „шанса да добију нешто ни за шта, открива најгоре у људима.“

Мач, као замена за мушкост, обрео се у рукама силеције и бескрупулозног убице Ралфа.

Једна ружна, убога, али проицљива жена, која воли лепог, а слабог мушкарца, Вулфрика, постаје убица и свети своју изгубљену част. Гвенда, пацовског лика, а лавовског Срца.

Керис, оличење памети и лепоте у једном покрету, страсти и спутаности у једном даху, љубави и жртве за сопствену Игру ван свих правила, цвета међу леденим манастирским зидинама.

Мушкарац, чијем се оштром длету Стена радује, и бива податна и жељна, као обојавана жена, док он ваја од ње душу, Душу мекшу од људске. Мертин. Уметник.

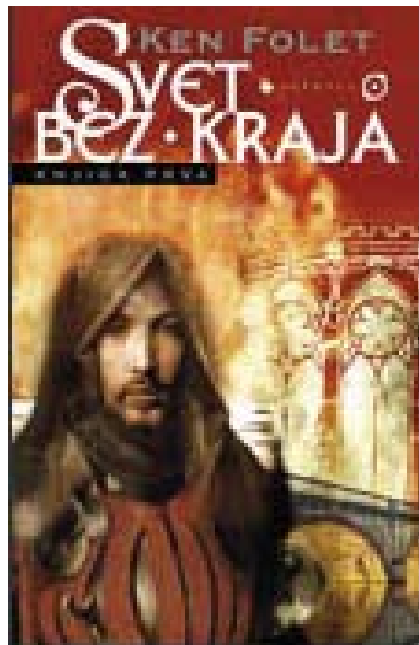
Љубав Керис и Мертина, подиже Мост између окрутног, крвавог, болног и кугом осакаћеног Живота, и најдрагоценијих Снова и Стремљења, обојених дубоком жудњом за Победом над свим патњама.

Моћ је у Стварању. Потребно нам је да Стварима. Свакодневно. Верујмо да Живот нема краја. Да је Љубав непресушно, плодносно тле, из кога увек може да израсте ново Чудо, којим ћемо надвисити сваки свој следећи Сан.

На „Стубовима Земље“ подигнут је „Свет без краја“.

Сви ми, стојимо на Врху Света...

И зовемо се Керис и Мертин, Гвенда и Ралф.

Спенсер Џонсон КО ЈЕ МАЗНУО МОЈ СИР

„Некада давно, у једној далекој земљи, живеће су четири особе, које су трчале кроз Лавиринт у потрази за сиром од кога су живели и који их је чинио срећним.“

Двојица су били мишеви и звали су се Њушко и Брзоје, а двојица су били чове-чуљци - мала бића величине миша, али ли-ком и делом веома налик на данашње људе. Звали су се Туцко и Муцко“.

Басна. Промене. Посао. Новац. Љубав. Здравље. Неспутаност. Срећа. Мир. И још много тога, и још више од тога. Сви тражимо и тежимо ка бољем, угоднијем, паметнијем, слободнијем. Да ли унемо да нађемо, истражујемо, схватимо, додирне-мо, прихватимо, осетимо?

“Бајата убеђења не воде до Новог Си-ра.”

Ко је од нас миш, а ко човечуљак?

Ко је спреман да прихвата промене ко-је долазе сасвим сигурно, да их предосети, не доживи их трауматично, и да их прихва-ти онаквима какве оне заиста јесу?

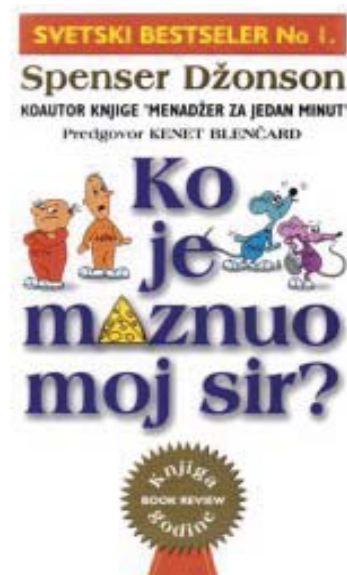
“Живети у води која је стално мутна, у којој се стално нешто мења, да ли на по-слу, или у животу, може бити веома стре-сно, ако људи не гледају на промене на на-чин који им омогућава да их схвате.”

Усвајањем нових знања, прилагодљи-вошћу, храброшћу да се ухватимо у ко-штац са нашим највећим Проблемом, сма-њујемо надмоћност Страх над нашим Умом и не допуштамо му контролу над на-шим Животом.

“Насмејао се самом себи. Схватио је да страх само погоршава ствари. Онда је ура-дио оно што би радио када га не би било страх. Кренуо је у неистраженом правцу.”

Ова књига је ваш следећи, неистраже-ни правац. Пожурите, не дозволите да је неко пре вас – мазне!

Прејоручује:
Сања Ж. Недељковић

Три новогодишње приче

Прославом Нове године одаје се њој часи њој проишлом времену, које, симболично, сваке године њојчиње изнова да њиче. Широм свеија се сваке године њојмизно и уз буку дочекује. Обично се сасијоји од религијозних елемената, косијимираних забава и ѡарада, којима се ѡризива срећна и бојија наредна година, чесијијкама и наздрављанем чашом шампњанца...

Некад и сад

Обичаји везани за прославу Нове године своје корене вуку из далеке прошлости и начина на који су наши преци, закључујући годишњи урод, поздрављали Нову годину. Тих се дана облачила нова одећа, маскирало се, плесало, стварала се бука и палила ватра. Символички, Нова година представља обнављање живота и слављење регенерације, а обичаји су, иако модификовани кроз векове, задржали своје специфичности. Неки од симбола Нове године опстали су кроз све цивилизацијске промене и постали део новогодишње институције: Новогодишња парада, окупљања, стварање буке, новогодишње одлуке...

Идеја стварања заглушујуће буке уочи испраћаја старе и дочекивања Нове године корене вуче из ритуала терања злих демона, који прете уништавањем усева. Стога нас усред новогодишње ноћи на разним крајевима света не изненађују одједи лонаца, чаша, звона, бубњева, сирена, ватромета, музике... И петарди!

Иако многи мисле да је симбол новогодишњих одлука, симбол Нове године новијег века, традицију су започели још Вавилонци, а њихова је најчешћа одлука налагала враћање позајмљеног оруђа за рад. Модерне одлуке су усредсређене на престанак пушења, мршављење, штедњу, више учења, верност, већу пажљивост према партнеру и низ других обећања, специфичних за нашу цивилизацију...

Наша пракса новогодишње прославе налаже испраћање старе и дочек Нове године 31. децембра традиционалним окупљањима – породичним окупљањем, организовањем прослава, свечаном одећом, посебном бригом о изгледу, украшавањем ентеријера и екстеријера, одбројавањем, свечаним новогодишњим програмом, ватрометом, држањем здравице...

Веровања и празноверја

Разни обреди, веровања и празноверја настала су из жеље за чишћењем, терањем злих демона и призивањем добре среће, а нека од њих задржала су се све до данас.

Кубанска традиција налаже да са тачно у поноћ поједете 12 грејпфрута. Они, наине, симболиују месеце године, а поштовање те традиције у Новој години доноси срећу.

На Филипинима је битно при откуцавању поноћи на сату имати сто пун хране, што осигурава благостање у наредној години.

Широм света се рођени 1. јануара сматрају рођеним под срећном звездом.

Пољубац у поноћ није само дељење тренутка еуфорије, већ и завет блискости у надоласећих 12 месеци.

Прва особа која уђе у кућу иза поноћи има ће на вас посебан утицај у Новој години, а веровање још каже да се добром можете надати буде ли то висок, тамнокос и наочит мушкарац.

Посао који иначе обављате добро је и с мером обављати и 1. јануара и успешно га окончати.

Можете, ето, веровати у било шта – ништа вам не може помоћи да се лепо проведете у новогодишњој ноћи ако вас не окружују људи који вам значе, и ако нисте испуњени добрим расположењем.

Да ли је ово Нова година, или се само стара продужила

Иако је новембар, почиње одбројавање.

Киша и даље пада. Улица Краља Петра личи на неку улицу у Бејруту. Блато у њој симболично. Људи, натовљеним бројним славама, преплашени грипа, исцрпљени финансијском кризом, само јурцају незадовољни свим прогнозама. А време пролази... И Нова година је ту, били спремни или не она долази.

Почиње одбројавање.

Време. Време је човеков највећи непријатељ, окончаће се финансијска криза, грип ће проћи, појавиће се нова нокиа, и киша ће престати да пада... Али време пролази.

Да ли Нова година доноси нешто ново, или само старимо?

Реалиста би рекао све зависи од нас, песимиста да ми ништа не можемо променити. Ипак, окрећем се оптимистима који увек говоре – биће боље...

Да ли смо у новогодишњој ноћи сви заиста срећни, или само држимо ма-

ску широког осмеха? На крају ове године схватам да нисам испунио све овогодишње планове. Иако у устима имам блунав укус пролазности, остављам га по страни и пишем своје жеље на парчету папира. Листа је све дужа.

Комшиница се јуче жалила да нема где да слави Нову годину, кроз сузе ми говори да је оставио дечко, а мени исто питање у глави одзвања, цупкам ногом у месту, скоро да је и не слушам. Да имам пара отишла бих у Праг.

Желим да верујем да сам међу многи-ма који немају план. Препуштам се спонтаности... Ако останем у кући и гледам неку блузгавицу од романтичне комедије са оптимистичним духом, а чујем комшију како вришти кроз прозор...? Тај приказ ми се не допада... Кућна журка је увек сигурна. Дисотеке и клубови су, на крају, решење ако се не поистоветиш са масом, иначе - пропаде ти дочек...

Градски Трг! Јесте да на њему, као на минском пољу, бежиш од петарди и смр-заваш се, ипак видиш ватромет...

Ресторан? Не, то је место за маторце, какав би провод с њима био...

Иако је новембар, почиње одбројавање, пресабирање, планирање, нервирање... Смедерево је леп, покварен, прљав, мали, досадан, насмејан... Смедерево је мој град.

Ја сам овде!

И желим добар провод!

Одмах!

Хоћу стварно – Нову годину!

Марина Ојаревић, Јелена Дискић

Др Декси

Т у сте! Добро је, мислио сам да сте ме заборавили. А можда и није добро што сте ту? Можда имате неки проблем? Ако имате - не брините, решићемо га. Само полако. Ако нешто не волим, то је када су деца забринута. Не волим ни кад неко пуши, не волим ни када бацају ђубре где стигну, не волим ни када возачи јуре као муве без главе, али највише не волим када су деца забринута. Ево, на пример, пре неки дан. Седим ја, грицкам свеже шаргарепу, и читам једну књигу... Знате, мене су, када сам био мали, стално грдили што много читам. Поквартичеш очи, говорила ми је баба, ево како ја данас ништа не могу без наочара. Па, баба, кажем јој ја, ти имаш сто година а ја само девет, кажем јој, а она се надури! Озбиљно, надурила се баба зато што сам јој рекао да има сто година, два дана није хтела да ми скува сутлијаш. Тек трећег дана га је скувала, али сам прво морао да издржим придику: Прво - немам сто година, дај Боже да их доживим, али нема; Друго - ако се мало напрегнем, није баш да могу коначу у иглу да уденем, али увек могу да видим кад ми крадеш пекмез пре ручка; А треће - ако хоћеш лепо да видиш, треба живу шаргарешу да једеш. Као зец! Знам како он види, ловац никако не може да му се приближи. А само због шаргарепе... Од тада ја увек док читам, грицкам шаргарепу... Тако и тог дана, кад телефон - зррррр! Хало! Хало, да ли је то доктор Декси? Ја сам, главом, брадом и шаргарепом, изволите... Не хвала, не волим шаргарепу, рече ми глас из телефона... Нисам мислио на шаргарепу, мада није добро што је не волите, изволите је било да кажете зашто сте звали... Да ли ви, пита ме глас из теле, стављате гипс...? Прво, кажем да, ко то пита...? Па, ја, каже глас из телефона... А ко си ти - ја, питам ја...? Ивана...! Е, Ивана, зашто те интересује да ли стављам гипс...? Па да ми ставите један на ногу...! Поломила си је, упитам, а све се трудим да не звучим забринута, да је не уплашим, кад ће она: Нисам...! Чекај, не разумем, хоћеш да ти ставим гипс на ногу коју ниси поломила...? Па, да, каже Ивана, треба да идем код баке у село... Морам вам признати да ништа нисам разумео. То сам јој и рекао, кад ће она: Како не разумете? Моја другарица Јелена прошле године је ишла на скијање, па је тамо поломила ногу, па су јој ставили гипс, а онда су јој се сва деца потписала на том гипсу и сад има једну супер успомену. Моја баке у селу нема планину, а ни ја не умем да се скијам, а тако ми се свиђа да се и мени потпишу на гипс... Е, ту се ја баш-баш збуним... Шта да јој кажем? Не бих да је разочарам, а глупо је да јој стављам гипс на здраву ногу... Шта ћу, шта ћу, мислим се, па се сетим: Ивана, да ли волиш песмице...? Паааааа... Да! - каже она... Е, онда ти поклањам једну песмицу-рецепт, пажљиво ме слушај:

Да си иста као други,
зар ти је толико важно?
Чак си спремна да измислиш
неко своје лице лажно!
А признајеш - глупо ти је,
почињеш и да се стидиш...
Најлепша си - каква јеси,
само треба то да видиш!

Јеси ли чула, питам...? Јесам, каже она... А, да ли си запамтила...? Пааааа, скоро све... Е, кажем ја, сада добро размисли о песмици, па ако имаш нешто да питаш, позови опет. Чао, чао, и спустим слушалицу... Не јавља се Ивана ни тог дана, ни другог, ни трећег, рекох - све је у реду... И да знате, јесте! Срели смо се у парку. Јао докторе, рече ми, да знате да ми је онај ваш рецепт помогао. Одустала сам од гипса, направила сам споменар да ми се другари у њега упишу. То ће бити лепша успомена...

И, ето тако... Баш сам се обрадовао због Иване. Али, забринуо ме је један Дејан што га зову Деја. Послао ми је страшно писмо! Три пута сам га прочитао, и увек сам се најезио. Видите шта пише: „Драги докторе, Ви сте добар човек, али није лепо што нас лажете! Чуо сам како свој деци причате да ће им Деда Мраз донети поклон за Нову годину! Па, Деда Мраз не постоји! Ја сам му увек писао да бих од свих поклона највише волео да се моји мама и тата помире и да опет сви живимо заједно, али ми он ту жељу никада није испунио. Прво сам мислио да је лажов, али сам онда схватио да он уопште не постоји... И да знате, и та Нова година је баш глупа, и ја не знам зашто се људи толико радују... Ја ћу за дочек да спавам, и нека ме нико не буди. Само да се зна! Толико од мене. Дејан!“

Ето!

Право да вам кажем, нисам знао шта да му одговорим.

Не знам ни сада...

Али, могу свима да пожелим све најлепше у Новој години. Стварно, то вам од срца желим... Ја не могу да решим баш

otvoreno

Dr
Dexy

све проблеме које имате, а волео бих, мајке ми. Али верујем да ћете многе од њих и ви сами успети да решите. А што се Деда Мраза тиче, ја верујем да он постоји. Не знам да ли баш изгледа тако како изгледа, али - за мене је Деда Мраз, у ствари, једна велика доброта! И Верујем да је свако од нас, у ствари, Деда Мраз! Кад год урадимо нешто добро, кад год некога обрадујемо поклоном, осмехом, лепим речима и жељама... Па, зар нисмо као Деда Мраз? Ето, зато верујем да он постоји... Ево, сада ћу ја да будем један Деда Мраз, и свима поклоним једну лепу новогодишњу песмицу!

Изволите!

Ево Нове године,

Шаљемо вам позивнице,

Дођите нам на весеље -

поклањамо лепе жеље!

Желимо вам у животу -

здравље, срећу и доброту!

Оно што је слатко -

да не траје кратко!

Петице у школи -

сваком ко их воли!

И још ово упамтите -

Да се срећно заљубите!

Не скидајте осмех с лица,

Срећна Нова Годиница!

Беле зимске пахуљице

Шаљем вам к'о позивнице,

Дођите нам на весеље -

Поклањамо лепе жеље!

Свима желим понедељке

За дружења и седељке,

Уторке и среде

Који злата вреде,

Четвртке и петке,

За срећне почетке,

А суботе и недеље

За дружења и весеље...!

И: Не скидајте осмех с лица,

Срећна Нова Годиница!

Другари, ако имате неки проблем, слободно ми пишите, у следећем броју Магазина добијате одговор, часна реч! Моја адреса је: **Доктор Декси, Улица Лукијана Мушицког број 131, Смедерево 11300**, а можете ми проблем послати и по голуби писмоноши, или на меил **info@newpress.co.rs** само напишите да је за мене. Ето, тако... Сада идем да чекам Деда Мраза...

Ваши доктор Декси

Моје дете неће да једе

Пише: Слободанка Радосављевић

Често чујемо како маме разговарају и коментаришу да не знају шта ће, јер њихово дете неће да једе. Привилегије које љубав породични животи и преба љубави не искористиш и ипрередиш и деци али и одраслима ситна, али важна задовољства. Предлажемо да време са децом испуниш интересантним активностима са разноврсним, новим садржајима.

Почните од заједничког сређивања...

... децег кутка, па гардеробе, потом играчака, и када дођете до књига-сликовница, завалите се у фотељу, лезите на тепих или већ где вам је угодно да се заједно лепо осећате, и детету прочитајте причу „Мицко Нерадиша“. То, наравно, подразумева да имате сликовницу. Ако је немате – ево вам Магазина. Детету ће бити занимљиво и то што се прича за њега налази у часопису за одрасле.

Мицко Нерадиша

У једној старој шути живела је мачка са своја четири мачета: Шицком, Мицком, Вицком и Лицком. Сви су добро јели што год би им мајка донела, само је Мицко био пробирљив и зато је остао жгољав!

Рано ујутру, док су мачићи још спавали, мачка улови великог миша и донесе га својој деци. Сви једу, само Мицко зева...

Мачка: Мицко сине, једи! Види како је миш велики и дебео!

Мицко: Нећу, нисам гладан!

Мачка: Узми барем један залог! Они ће све да смажу и да порасту, а ти ћеш да останеш мали!

Мицко: Ја сам лепши зато што сам мали. Сви воле мале мачке. Зашто да порастем?

Мачка: Кад порастеш моћи ћеш да ловиш мишеве!

Мицко: Нећу да ловим јадне, мале мишеве! И они су мали, мањи су од мене.

Мачка: То је храна за нас мачке. Ја сам их јела, па сам порасла и омачила све вас.

Мицко: Онда си ти крива што си ме омачила малог.

Мачка: Када сам вас омачила, сви сте били исти. Ти си био лењ и ниси хтео довољно да сишеш. Зато си сад мали.

Мачићи: Бићеш увек мали миш, / Када млеко не волиш!

Мицко: Они су ме гурали и нисам могао да сишем. Зашто ниси ти њих гурала, па да ја будем велики, а они мали?

Мачићи: Нисмо те ми гурали, ти си лењ!

Мицко: (плаче) Нисам лењ!

Мачка: Ја вас волим све подједнако. За све вас је било довољно млека.

Мицко: (кроз плач) Није било за мене!?

Мачка: Једи Мицко, браћа ће све да смажу!

Мицко: Нећу миша, хоћу сира!

Мачићи: Тражиш сада сира / Да ти репић свира!

Мачка: Ево, донећу ти сира! Једи да порастеш па да ловиш врапце.

Мицко: (кроз плач) Нећу ни овај сир! Нећу да ловим врапце! Они ће да одлете, а ја ћу да паднем са дрвета.

Мачићи: Кад појуриш врапца, / Личићеш на жапца!

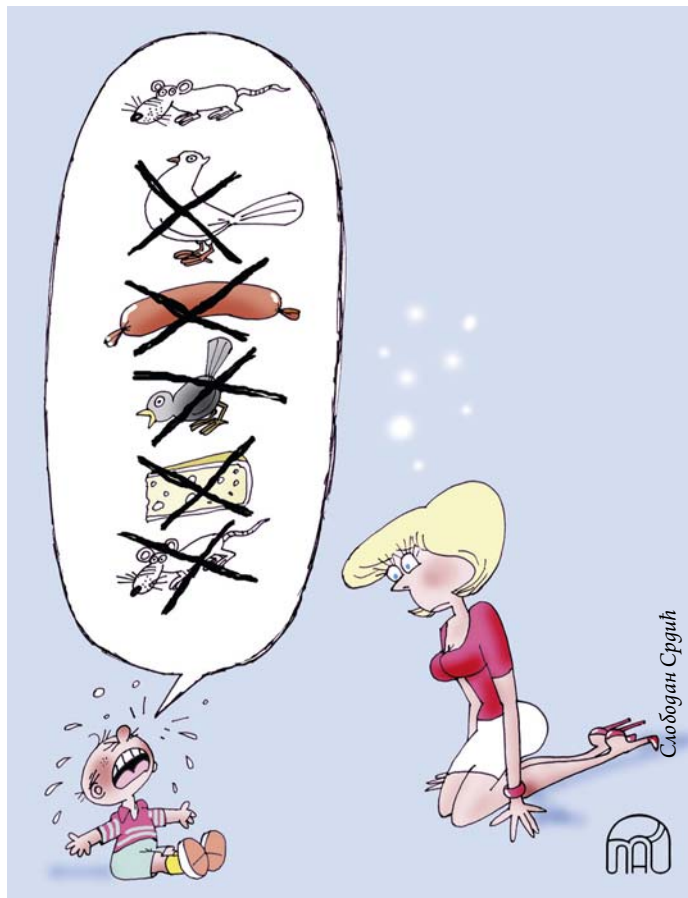
Мачка: Добро, добро! Шта желиш да једеш?

Мицко: (тегли се и зева) Хоћу кобасицу?

Мачка: Изволи Мицко.

Мицко: Нећу ту малу! Дај ми велику кобасицу! Хоћу брзо да порастем!

Мачићи: Кобасица мала, / остаћеш без сала!

Мачка: Ево велике кобасице. Кад поједеш, моћи ћеш и голубове да ловиш.

Мицко: Нећу да ловим голубове! Они лете, а ја немам крила да летим!

Мачићи: Мицко неће штети, / к'о голуб да лети!

Мачка: Па шта ти, уствари, хоћеш?

Мицко: (дере се и прича кроз плач) Хоћу миша!!

Мачићи: Ко те шиша, / појели смо миша. / Ти си, Мицко, нерадиша!

Играјте се!

Ову причу можете само прочитати, можете је и испричати, а можете заједно, од папирнатих кеса, да направите маске и своје мало кућно позориште. Тако ће дете свакако боље разумети оно што му желите поручити. Деца игру узимају за озбиљно, али не и стварно јер знају да је то – игра, али, пренесете ли им поруку на овај начин, играјући се заједно са њима, поуку ће прихватити пре него придице, грдњу или „ручање под морање“.

RONDO
travel agency
TURISTIČKA AGENCIJA

rondo@rondo.co.rs
www.rondo.co.rs
tel/fax: 026/ 617-760

Мерак за хладне дане

Ако би се ових дана неки странац нашао у било ком месту у Србији, а да при томе не познаје српску традицију и обичаје, вероватно је да би помислио да се спрема ванредно стање, нестацица хране или да је, не дај Боже, на помолу рат. Како другачије објаснити гужве у продавницама, опсаде супермаркета и лавине људи које се крећу ка пијацама или иду са њих носећи огромне количине намирница? Све ово уз међусобно поздрављање и скоро завереничко пропитивање “како иде?” и “да ли је све спремно?”

Ипак, за овакво “необично” понашање, а и за све остало што се ових дана може видети у Србији, објашњење и/или изговор је крајње једноставан – стигло је време слава.

Ако би исти онај странац са почетка приче, којим случајем присуствовао прослављању Митровдана, Врачева, Ђурђица или неке друге славе која се слави ових дана, сигурно је да не би прошао, а да, уз предјело, не проба и “шумадијски чај”. Е, сад, ако није навикао на јача пића, могао би и да се веома непријатно изненади јер овај “чај”, којим се наздравља свецу заштитнику дома, уме и да обори са ногу. Неко је требало да му скрене пажњу: “шумадијски чај” је други назив за врућу ракију.

Познаваоци овог пића кажу да се пије искључиво кад је напољу минус или кад је снег. У противном, “није мерак”, а он је кључни део за уживање у овом напитку. Домаћини кажу да ништа тако не може да угреје промрзле госте, као чашица (или две) вруће ракије. А о подгревању атмосфере ни да не говоримо! Обично се кува ракија од шљива и то тако што се прво угори шећер, а онда се преко сипа ракија и у њу поново дода шећер. Посебна мајсторија је и “паљење” или процес у коме се пламен принесе кључалој ракији да део алкохола изгори. Стручњаци кажу: “да га попије ватра”.

После тога, “врућа” је спремна за конзумацију на славској трпези. Уз здравице за срећу, здравље и напредак у кући и изоставно куцање чашицама.

И славље може да почне!

Александра Бојановић

Стевина димљена риба

Д и си ти, синовац? Проредио си доласци, од летос те чекам... Ове године карапатке и деверике све биле к'о лопата, две у кило, мислио сам ће дођеш да ти пратим кући. Ја не волим замрзивачи, па сам и мето у саламуру. Оћу да и димим, само да још мало заладни. Сад ловим штуку, она ти је димљена боговска. Рибу ако ће да димиш, онда мораш да је очистио и од крв да лепо опереш све, и окачиш да се оцеди. Мање комаде исечеш низ кичму скроз, да рибу отвориш ко књигу, а веће исечеш скроз на пола. Штуку не мораш, њу само отвориш са чачкалице... Онда рибу мећеш у буренце, ел велики лонац, ел пластичну кофу, шта имаш, и слажеш. Лепо сложиш једну уз другу тако да сав ваздух истераш. И онда поспеш са со. Добро поспеш. Боље је ако имаш ону крупну морску со, ал може и ова. Со ти је важан, он рибу укува са своју љутину. На море остављају тако оне срделе са со, ал њи не диму него јеш живу рибу. Ал' није жива зато што је со укува. Зато је со важан... Онда ређаш нови ред. Па посолиш... Тако ређаш док не потрошиш сви рибу. Завршаваш са со. И онда оставиш седам дана тако, па рибу преврнеш ал' тако да она што је била горе сад буде доле. И опет оставиш седам дана. И после опет окренеш и оставиш. Кад прођу три недеље риба је спремна да се дими. За то ти важно да имаш пушницу, и да буди ладне ноћи. Пушница ди ложиш треба да буде одвојена од оног ди качиш рибу, само дим да пролази, јер се риба дими са ладан дим. Ал' прво, пре него што zaloжиш ватру, окачиш рибу и оставиш једну ноћ да измрзне. То је добро. Месо јој омекне. Ако није ладна ноћ, онда мети рибу у замрзивач, ал' пази да се не заледе скроз него само онако, на пола, да прозукне. И онда качи. И са

ладан дим да димиш највише два-три дана. Ако је ладно, остави је у пушницу да виси, промаја ће да је чува, а ако је топла јесен онда... Не знам, мети у замрзивач, ал' ја замрзивачи не волим... Та ти је роба бог боговски. Ја за светог Николу на подварак мећем деверику, она је дебела и машњија. Прсти да појеш. Штуку мећем на кромпир, поклопим па запечем. Кад метем на сто, гости да се побију – за кромпир. Тако испадне. А од карапатку правим сардину. Исечем комади, и мећем у тегле. Убацам у неко зрно бибер и узнем целер, исечем два-три штапића и углавим, само мало да повуче мирис. Ондак налијем са зејтин да скроз угрезне, и метем у рерну, па наложим о оставим да се крчка. Не сме ватра да буде јака, него таман да зејтин онако по мало пућка. То ставим увече, па после два сата угасим ватру и оставим. Ујутру извадим, тегле повежем и метем у шпајз. Така сардина може да ти стоји колко оћеш, и три године да јој не буде ништа, ал' код мене никад токо не издржи. Све се поје. Исто тако можеш да правиш сардину са живу рибу, само она мора целу ноћ да се крчка. Ако метеш у теглу и шангарепу и мало црни лука, после можеш са самељеш и направиш паштету. И тако имаш три разна јела. Само да знаш, јесте риба, ал' је то јака рана, не можеш много да појеш... Један мој паша, нов био у фамилију, није знао. Јео, јео, није мого да се заустави, а после – Богу душу... Каже, од тад рибу не може ни да погледа. То је зато што не уме да је. Ја рибу могу увек... Шта се смејеш...? Па, добро, могу и ту, ал' све ређе. Ал' ову – увек. Мени месо друго и не треба. Волим и њега, не кажем, ал' ми риба слађа. Уз њу вино боље клизи. Кад кренеш, да ти пратим једну теглу. Прошлогодишњу.

Билјке грејачи

*Зима ситије са влаћом и хладноћом. Сунце по-
стијаје све ређа драгоцености, ња су и вечери уз
ваћу све драже. Ипак, не треба чекајући да
појојош дође само сјоља. Појредно је по-
менији начин исхране, дајући телу више енер-
гије. Јер, када дођу хладни дани, њава енергија
долази – изнутра*

Пише: Верица Алексић

Зачетак, треба смањити уношење оних, до пре који месец тако одговарајућих намирница, које имају својство да расхлађују. Смањите употребу свега што је водњикаво и зелено, као, на пример, свеже краставце, зелену салату, нану (менту) као зачин... Ваша зимска перспектива треба да се удаљава од великих водених плодова, и сужава према све мањим плодовима збијеније конзистенције, и то – што дубље залазимо у зиму, то више, а природа нам здушно помаже у томе. У овом периоду препоручујемо вам загревање оним даровима плодовима који дају све врсте неопходне енергије и телу и души.

Пурпурно и љубичасто

Како препознати ове намирнице? По гами топлијих боја, пре свега, али и по укусу који помало пали у устима или у желуцу. У случају да се још нисте осигурали у овим стварима, предложимо вам широку палету продуката из које ћете изабрати оно што ће вас загрејати – активирати – од главе до пете.

Ако вам је циркулација слабија страна – ако вам нос лако поцрвени а тешко се загрева, ако су вам руке и ноге увек хладне, ако сте склони заборављању и несвестици, ако сте махом увек бледи, оно што треба да ставите на свој јеловник је – **пурпурно и љубичасто!** Мада изгледа помало мистериозно, ово поврће је ваш спас у припреми за зиму. Користите **црвени купус, црвени (љубичасти) лук, цвеклу, шљиве...** све је доступно и у пуној сезонској лепоти! Ручак од ових намирница обезбеђује вашем духу немишљене узлете, а вашим екстремитетима – загревање без остатка.

Месната **паприка** зреле, ватрено црвене боје је бренд Балкана и омиљено јело у свим варијантама – од ајвара до салате. Она је изврстан помагач у загревању тела. Немојте бити толико стриктни када одвајате семенке – оставите један део у салати (не и у ајвару, разуме се). Ове мале беле семенчице крију снагу целог будућег плода и дају енергију коју и не слутите да поседују. Кад припремате салате, не претерујте са закишљавањем – заправо, будите врло опрезни. Сирће оштећује бубреге, додаје киселост крви – што није добро, јер наше тело треба да буде базно, алкално, и – хладно! Хладноће и влаге имате напољу више него довољно, зато се определите да у вама буде – сунчано и топло.

Љубичасти ручак за циркулацију

Пилетина у пурпору: За овај изузетан гастрономски доживљај, за 4 особе вам је потребно: 4 пилећа батака, 1 средња до већа главица љубичастиог купуса, чврста и сјајних листова, 3–4 средње велике, сочне и јарко црвене цвекле, ољуштене и изрезане на коцкице, 3 главице љубичастиог црног лука средње величине, исечене на ребарца, 12 шљива без коштица – 4 свеже и 8 сувих, 1 кесица крем супе од печурака у праху, 2 веће, ољуштене и на кришке изрезане на киселе јабуке–кожаре, 2 јеловне кашике меда, 2–3 шоље воде, мало уља од грозђаног семена, бибера, босиљак, мајоран, или мешавина провансалских трава по укусу, и мало соли, али она није обавезна.

А овако се припрема: Све намирнице, сем батака, уситните и добро помешајте, поспите супом од печурака, додајте остале зачине, мед и уље. Ставите све у пекач са поклопцем који добро приања (емајлирани, од инокса или римске керамике), па раздвојите батак од карбатака и пилетину распоредите и делимично покријте поврћом, поравнајте, и залијте водом. Поклопите пекач и ставите све у рерну да се динста у сопственом сафту на температури не већој од 150 – 175 степени. Искључите већ после сат – сат и по, и оставите да стоји у затвореној пећници док се не охлади да га са лакоћом можете извадити. Сервира се са раженим хлебом. Овакав оброк представља комплетно јело, па ћемо послужити још само дезерт – љубичасто и бело грозђе типа хамбурга и ћилибара.

Топли зачини

Свака сезона има своје зачине, то правило треба поштовати. Један од „најсунчанијих“ је свакако **шафран**. Користите га, у складу са његовом ценом, врло умерено, и то ће бити сасвим довољно да потакне иницијалну ватру у вама. Немојте је гасити све до пролећа, а у томе ће вам помоћи још и такође интензивно жута и „топла“ **куркума**, која је незаобилазна у индијској кухињи, а да је посебан укус и арому јелима од пиринча.

Међу зачинима које треба да обновите и ставите на дохват руке морају да се нађу и **ђумбир, кардамон, морски орашчић, каранфилић, ким, босиљак, пискавица и морач**.

Куркума (којом можете бојити и тканине у необично лепу жуту боју) изузетан је грејач тела. Осим што греје и потстиче метаболичке процесе сагоревања масти – најважнији аспект јој је у том погледу регулисање холестерола! – куркума је снажан имуномулатор, феноменално чисти јетру од токсина који се у њој свакодневно депонују и потпомаже варење.

Мешавине зачина за загревање организма и за јачање имунитета

Ако желите да имате оригиналну мешавину зачина који су спецификум ваше кухиње, а који истовремено греју и притом још јачају имунитет, направите следећу мешавину: 2 дела **куркуме**, 3 дела **кима**, 3 дела **коријандра**, 6 делова **коморача**, 1 део **ђумбира**, 1 део **црног бибера** и 0,25 делова **цимета**.

Све зачине узмите у праху, или их, још бољ, сами самелјите. Држите у тамној посуди која се добро затвара. Посипајте храну или, да бисте им истакли све предности, кратко их пропржите на уљу или на маслу, па прелијте храну пред само служење. Ако тако редовно чините бар код једног obroка – најбоље ручка, убрзо ће доћи до интензивнијег, пријатног осећаја топлоте у телу, а и до опоравка одбрамбеног система организма.

Четири зачина за чишћење и загревање

Можда вам је потребно мање „догревања“, а више детоксикације (уосталом, кроз чист систем грејања организма енергија пролази са много мање губитака). Да бисте се благо загрејали и снажно прочистили јетру, направите следећу једноставну мешавину: 1 део **куркуме**, 2 дела **кима**, 3 дела **коријандра** и 4 дела **коморача**. Сви зачини треба да се самелу у прах. Запамтите ову мешавину јер ова комбинација зачина лети изузетно прија са јогуртом или киселим млеком.

Немојте да се љутите када се заљутите

Стреховања да би љуто могло да делује негативно на осетљиву желудачну слузницу, према истраживањима аустријских и америчких научника, нису оправдана. Према њима, капсаицин из паприке чак штити слузокожу од крварења које код чираша могу изазвати аспирин, алкохол или неке друге супстанце.

Повезаност љутине/топлоте и јачања имунитета је позната; осим што греје, љута паприка, на пример (не мора да буде **чили**, добра је и нека од домаћих сорти), јача имунитет на најмање два начина: прво, потпомаже одвајање слузи и токсичних материја из тела, које се елиминишу искашљавањем и екскрементацијом, а, на себи својствен начин, љуте материје представљају сјајну борбену

вежбу организма, који подиже ниво одбране чим се се мало заљути, односно „наљути“.

Зато се у јесењој и зимској кухињи препоручују **љута паприка** – печена, конзервирана сољу и слично, **рен** – који се разблажује искључиво лимуновим соком, а не сирћетом, **црни и бели лук**, **празиљук**, **ротква**...

Рен потпомаже варење и одвајање слузи, греје и чини још нешто врло посебно: као и свака биљка, он преноси на вас неке од својих својстава – у овом случају издржљивост, отпорност и неуништивост, у чему је ненадмашан; можда нисте знали да се и после најтемељнијег преоравања њиве једном посађен рен једноставно не може уништити – расте и даље!

Грип се плаши ђумбира

Увек је најмудрије држати се савета свог лекара и идеје да не постоји болест, него болесник. Све зачине испробајте врло обавиљиво ако имате проблема са желуцем, а онда се одлучите за оне који баш вама највише пријају.

Ђумбир је један од светски познатих зачина, апсолутни првак у загревању. Његова љутина заиста греје, она је топлота сама – можете га додати чајевима, суплијашима, пилавима, као и свим врстама киселих теста – јер ћете, осим здравијег, јести и боље нарасли и рахлији, растреситији хлеб или колач. Кад год пијете црни или зелени чај, као и било који други биљни уварак или настој, додајте ђумбир на врх ножа. Његова благотворна топлина обузеће најпре ваш стомак, а онда ће се зракасто ширити до свих делова тела. Али, то није крај изненађењима која крије овај љуткасти корен. Он изванредно смирује мучнину код трудница, приликом путовања аутобусом или бродом, а ако се употребљава са кашом од пиринча, делује превентивно и терапеутски код аденома простате. У сезони грипа, не треба заборавити и то да је ова биљка један од најбољих заштитника од вируса – изазивача ове болести од које стрепи цео свет.

Цимет, орашчић, кардамон – овај трио „топлих“ зачина је ненадмашан у свим слаткишима оријенталног порекла – не без

разлога. Одлично делују – нарочито цимет, и на лучење инсулина. Сви су врло пожељни у слаткишима од језграстог воћа – ораха, лешника, бадема, кикирикија. Уосталом, сви коштуњави плодови, укључујући ту и индијски орах, пистаћ, леблебије и друго, одлични су грејачи вашег тела.

Леблебије, које су потпуно маргинализоване у нашем јеловнику, значајно поправљају квалитет obroка – посебно код вегетаријанаца. Млевене леблебије се могу додати храни на најразличитије начине. Јачају и греју и оснажују рад хормоналног система.

Кестен – печен или куван, па претворен у пире, готово да је симбол зиме. Он вам неће загрејати само руке док шетате по ветровитом времену, мада је и у томе има неке чари, него ће вам дати много здраве и добре енергије. Иако је махом фаворит женског света (кестен пире са шлагом), требало би да знате да зимска кура са кестеном – у разним облицима – управо има терапеутску вредност за мушкарце свих узраста, а нарочито оних у „златним средњим“ годинама, јер овај плод који обликом невероватно потсећа на простату помаже очувању здравља ове жлезде, а тиме и мушке пуновредности.

Кад је о брашну реч,

... треба знати да је за употребу подесно само зрело, суво брашно, које ће и вама дати топлоту, а метода препознавања је следећа: када купујете брашно, прислоните на длану на кесу: ако осећате топлоту, узмите га, ако вас и кроз амбалажу хлади, брашно је сирово и влажно и неће вам дати ни топлоту, ни добро тесто.

Иначе, најповољније јесење и зимске житарице су **пшеница** и **хељда**. Правите од њих булгур (кашу), или хлеб који ћете послужити уз јело који садржи **мрки** или **црвени пасуљ**, **црни лук**, **орахе**, **целер**, **шаргарепу**, **паприку**... Такав оброк ће вас грејати током целог дана, дуже од далеко познатијих грејача животињског порекла или рафинисаног шећера и белог брашна.

Кад год сте у недоумици шта узети „за загревање“ сетите се да не можете да погрешите уколико се придржавате јин и јанг

равнотеже и ако „на утук“ све већој влази и хладноћи узимате све тврђе, мање и сувље плодове који имају својство да греју. Такође, треба да знате да се интензивни загревајући карактер наведених намирница значајно неутралише млеком и млечним производима. Зато, ако се жели њихов пун ефекат, немојте их комбиновати са млеком.

Уља су депонована топлота сунца и лета.

Управо тако и изгледају – као течна светлост. Исецђена од чврстог зрна које садржи много енергије, она хране и греју наше тело на много здравији начин од масти животињског порекла. Ово важи само за хладно цеђена, девичанска, нерафинисана уља, иначе – у поређењу са рафинисаним и много пута загреваним и одгорчаваним уљима, у предности је и најјординарнија сланина.

Да бисте се загрејали, користите биљна уља врло умерено, што мање загревана, комбинујући их са рибљим уљима – једите више масних риба као што је скуша, лосос и слично. Ако сте без проблема са високим крвним притиском, права је ствар да током хладних дана конзумирате усолјену рибу. Со загрева на специфичан начин, а друга предност је што ћете тако моћи да попијете више чаја, уварака или настоја који такође греју.

Чајеви

Биљке – грејачи које треба да вам свакодневно буду на дохват руке кад пожелите да спремите чајеве или уварке су **црвени афрички грм, мушка боквица, жалфија, мајчина душица, сушена јабука – дивљака** (цела, са љуском и семеном, пре сушења исечена на танке кришке), **сушена црна рибизла, обична или црвена боровница, хибискус, рузмарин, коприва, шипурак...** Код ових двеју последњих биљака важно је да знате следеће: коприва се може користити цела – са кореном, стабљиком и листом, али набрана искључиво у време опадајућих месечевих фаза – у трећој и четвртој четвртини, у противном није за употребу, јер садржи токсичне материје, а шипурак за чај увек треба да има много више плода него семенки, које, у превеликој количини, могу да штете срцу.

Пред крај – чај

Чај, обично, пијемо ако смо болесни. Нудимо вам два рецепта – да не бисте били болесни.

Чај од дивље јабуке и шипка: Намочите сушену јабуку и претуцан суви плод шипка у хладну воду на сат времена. Ставите посуду на ватру и лагано загревајте до кључања, смањите нагло температуру и кувајте сасвим тихо 10 минута. Оставите да стоји 30 минута на топлотом месту. Процедите и пијте одвар у јутарњим сатима или током целог преподнева јер термос са непроцеђеним чајем можете понети и на посао.)

Чај од хибискуса: Иако сви мисле да је његово припремање најједноставније могуће, многи га никада нису окусили у пуној лепоти и вредности. Наиме, суви цвет хибискуса се додаје води која је прокључала и одстајала неколико минута да јој температура спадне на испод 80 степени Целзијуса. Тек тако ће чај имати карактеристичну арому и боју.

И – не заборавите

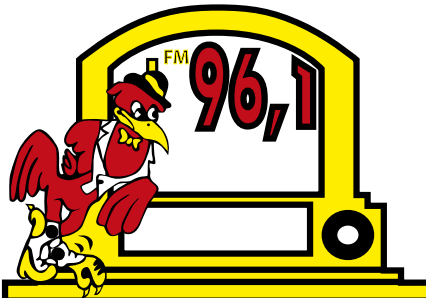
За заштиту коже лица, руку и тела у хладном зимском периоду користите **природна уља и креме са природним воском и кантарионом**. Природна уља сунцокрета, маслине, сусама, кедра и других биљака су изванредна заштита не само од сунца, него и од ветра и хладноће, а восак још делује и на очување еластичности коже. Овако опремљени, цветаћете и зрачити топлином и у периоду кад око вас све друго смрзава и вене.

Напомена – упозорење: коришћење овог, као и других биододатака не може и не сме да замени класичну медицинску терапију, а о коришћењу и примени се обавезно претходно консултујте са својим лекаром – стручњаком за одређену област. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

РАДИО СМЕДЕРЕВО

AutoRendzer

-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

KORONA
TOURS

e-mail: koronas@ptt.rs
www.koronasd.co.rs
tel: 026.641.950

STASEA d.o.o.

RENT-A-CAR

Goranska 165

026/670-270

064/154-79-38

INTER-MEHANIKA D.O.O. SMEDEREVO

želi svojim kupcima i poslovnim partnerima srećnu i uspešnu

Novu 2010. Godinu!

ISO 9001:2008, ISO 14001:2004
OHSAS 18001:2007

Šalinačka bb, Industrijska zona
tel: +381(0)26 231-697, 231-698, 223-519
tel/fax: +381(0)26 229-665, 613-002

Železnički program
Metalurški program
Oprema za rudarstvo
Građevinske konstrukcije
Termoenergetska oprema
Oprema za sportska igrališta i parkove
Plovni objekti
Drumska vozila-nadogradnja
Hitne intervencije na vagonima na terenu

www.inter-mehanika.com

inter@inter-mehanika.com

Бој код Смедерева

На Војничком меморијалном гробљу у Ковину 12. новембра ове године откривен је сйоменник рајницима воинулим 1915. године у Мишровском боју код Смедерева. На заједничком гробљу сахрањено је 305 српских и 195 аустријских војника. О јединствености овој меморијалној комплексу данас сведочи сйоменник на коме су представљени српска шајкача и немачки шлем. А о времену прошлом својим записом објављеним у „Великој Србији“, календару за просбу 1915. годину, сведочи ђесник Владислав Пејковић Дис.

Смедерево, 1. новембра

Лепо јутро. Час по час дохвати нам лице јесењи ветар, који је долазио са банатске равнице и залазио у шумарке и превоје смедеревске. Одавно јашемо. Пред нама се губи и помаља Дунав, велики, равнодушни Дунав. Нестају и помаљају се равнице под небрижним небом. С времена на време застајемо и гледамо радознано у рукавац и острво. Свуда је мир. Под сугестијом догађаја она, њихова, непријатељска страна потсећа ме на поплаву воде, која је нанела велике несреће и повука се у своје обале. Како је и овде и тамо данас сасвим друкчије, него пре два дана. И никаквих знакова још, који говоре о борби и о трагедији, коју су играле две војске 12 сати. Главни јунаци су и сувише осетљиво одиграли своју улогу и, уморни, сада спавају под бусењем и травом. Под бусењем и травом, и на дну Дунава. Остали, које је судбина овог пута поштедела вечног сна, остали су да се спремају за нову радњу. Докле?

Ево нас на војишту. Ево и знакова који још и сада говоре о ономе, што је ту скоро било. Ту су комади крваве земље, крвави завоји, масе испражњених чаура. Успут сусретамо шубару, качкету, као и отсечену главу. По богатој околини смедеревској, по њеним виноградима, ја сам видео остварен онај народни усклик: „Много ли ће пустих останути капа!“ И те капе нико не узима...

Дојасасмо и до Молеровог Шанца. Ту смо се мало одморили. Видео сам оно место, на коме је погинуо аустријски потпуковник у часу када је издавао заповести. Смрт га је затекла отворених уста и у место војника, у место његових потчињених, она је примила његове наредбе. Видео сам одатле цело војиште али без борбе. Па ипак мени се учинило да преживљујем, у оно пола сата на Молеровом Шанцу датум наше победе, дан нашег потпуног успеха, 27. октобар.

Тога дана од 3 сата изјутра непријатељ је пребацио на нашу страну код расадника скоро један батаљон. По ономе што се убрзо догодило види се, да је непријатељ тачно знао шта има да се ради са овом војском. Одмах, не развијајући се, тај батаљон је упућен на Молеров Шанац. Око 4 часа он је заузет са једним делом наше артиљерије (4 топа), који је био на њему а који је при нашем одступању онеспособљен. Једна чета наше пешадије кренула се у помоћ. Командир батерије, мајор Гавро Каљевић, стави јој се на чело, али је одмах погинуо. То је и једини официр наш, који је у тој борби погинуо. Та чета имала је задатак да задржи непријатеља да даље не продире. Она је свој задатак испунила.

Док се ово догађало, на нашу обалу пристизале су нове трупе, које је превозила једна лађа са два шлепа, под заштитом артиљерије са острва и Ковина. Оне су се одмах развијале дуж обале до подножја Павлице, заузимајући брежуљке и винограде, који су као велики цветови украшавали обалу. Заузимајући те положаје секундарног значаја, они су се трудили да се дограбе Павлице, која својим подножјем доминира.

Са доласком дана ситуација је била потпуно јасна. Непријатељ је престао са пребацивањем нових трупа. На нашој страни опајало се да има на 6000 њихових војника. На свим положајима борба је узела великог маха. Наша пешадија која се ту у знатно мањем броју нашла, напрегла је све своје силе, да заведе непријатеља на заузетим положајима. И успела је. За све време борбе он се ни корак није макао даље. И док су наши пешаци водили борбу са храброшћу која је достојна српског војника, дотле су наши команданти почели припрему за један против-напад. Њима је био циљ, да пошто пото пребаци непријатеља на леву обалу Дунава до мрака, да се дакле борба сврши овог дана, па ма са коликим жртвама. Јер не учини ли се то, непријатељ би могао, користећи се мраком и ангажовањем наших трупа у ноћној борби, извршити нов прелазак и пребацити нове трупе.

Требало се журити. И журило се. И док су се вршиле припреме за општи јуриш, на целом фронту водиле су се очајне борбе. У један сат би јављено да је наша пешадија поново заузела Молеров Шанац. Дакле и пре јуриша. У пола два један топ је већ почео дејствовати са Молеровог Шанца. У два сата отпочео је општи јуриш који је трајао непун сат и по, до пола четири.

Успех овог јуриша био је невероватан због доста мале наше снаге. Није прошло ни пола сата а већ се видало како брег по брег умире под навалом наших дичних пешака и песмом наших младих Вардараца. Пушчану ватру по бреговима замењивале су беле марамe. У 3 и четврт сви су положаји били у нашим рукама. У четири сата обала се већ плавила од шињела као да се дубина Дунава испела на обалу.

Ситуација после четири била је оваква. Општи успех наш, општи пораз непријатељев. На нашој страни остало је још 2000 Аустријанаца, али као заробљеници. На положајима је остало њих 700, и то лешева, а 100 рањеника. Међу војницима било је 20 официра, од којих 2 пуковника, 18 нижих официра.

Лађа, која је одвезла оне који су имали ту срећу да уместо Дунава нађу шлеп, погођена нашим топовским мецима, одмилела је у рукавац као премлаћена звер.

Осим заробљеника и осим два митраљеза, остала су нам и два шлепа, где је било муниције, бодљикаве жице, телефонске жице, два немонтирана митраљеза, бицикла (20) и чоколаде. И по овоме плену, а и по исказима заробљеника, види се да је овај прелаз био озбиљан и да је наш успех био потпун само зато што се битка свршила истога дана, те се непријатељу није дала на расположење ноћ, која, ко зна, каква би нам изненађења донела.

Овај успех ми смо платили са око 70 мртвих и 150 рањеника.

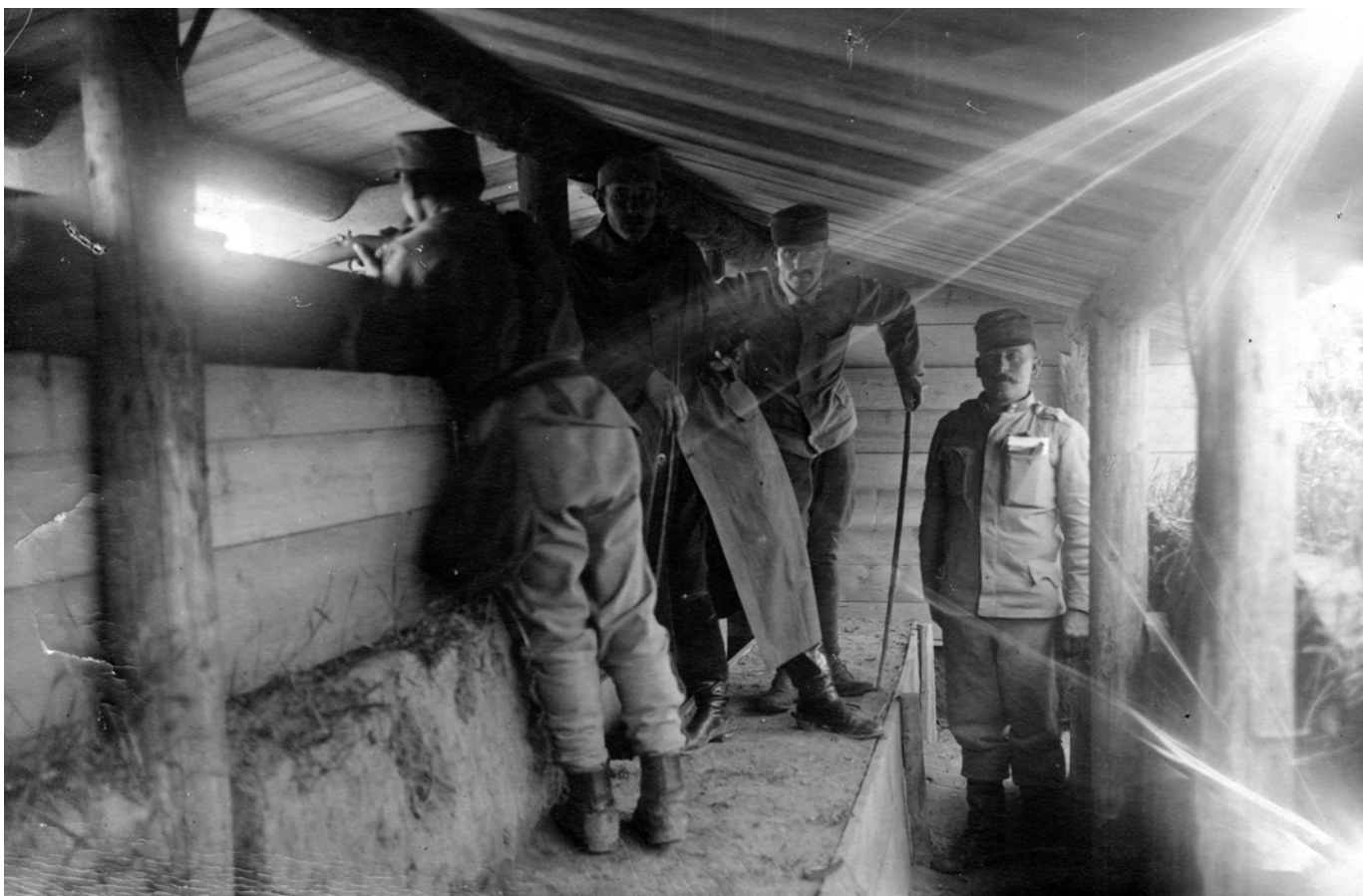
Да напомене и ово. Сви војници заробљеници били су Чеси, из ландштурма. Они који су се предавали на обали, предавали су се клечећи, у понизном ставу, бацајући пре тога пушке. Они који су нађени по виноградима, били су пијани. Љуљајући се као да су на води, прилазили су нашим војницима, цепајући при том на слогае ове две речи: „Живела Србија“.

После боја код Смедерева

Двадесет осмог октобра сам кренуо за Смедерево. Тамо сам затекао победу, и оно што сваку победу прати: прибирање пле-на и лешева. Рањенике и заробљенике нисам затекао, они су зором испослани. Плен се полако превозио, полако су се превозили и мртви. Пред вече су сви били прикупљени на њихово зборно место. Сутра дан могли смо отићи до њих, да им пружимо своје последње поштовање за јучерашњу победу, коју су својим животом платили.

У 11 часова пре подне кренули смо се. Напред су ишле почасне чете, са добошима без црне чоје, и са трубамa, које су ђутале. За њима смо ишли нас двојица, командант и ја. Пред подножјем једног брега застадосмо. На земљи су нас очекивали мртви, у три реда. А њих су очекивале раке, ископане поред њих у три реда.

Свештеник отпоче читање. Молитве су се ређале са именима погинулих. Једна кадионица од земље обилазила је њихове главе и дим од тамњана дизао се око мртвих јунака. Један венац војника, под мутним небом, гологлав, с пушкама к ноzi, гледао је у

Аустроугарски војници на њожају

своје другове мирно. А они, са пешкирима преко главе и крстом над главом или на грудима, лежали су мирно. И, мада су сви спавали сном, што се не мења, ипак је сваки од њих испружио руку или стегао песницу, као да сања борбу, као да хоће сада у борбу. Само њих неколико, у тренутку када их је куршум или шрапнел нашао, изгледа да су се сетили да умиру и, по старом обичају, скрстили су своје руке.

Иначе, ово је било просто до необичности. И да није оних белих крстића, који су онако мали чудновато одударали од њих, великих; и да није било овда-онда ветрића, који са ове или са оне главе подигне пешкир, испод кога провири рана уместо главе – ови људи који леже ту, представљали су одмор после јулског ручка, а не наше мртве јунаке од двадесетседмог октобра, пале код Смедерева.

Па, ипак, они су били мртви, и били опојани. И да буде сахрана потпуна, удољином наиђоше стада оваца: клепетуше са овнова одјекивале су попут звона и попуњавале опело.

Плотуни поздравише крај обреда. Све би свршено. Једна кратка реч свештеникова замени кољиво. Пођосмо. И док сам се ја пео на коња, и јахао лагано поред војника, носећи собом слику, којој још имена нема, они су пролазили поред мене и живо разговарали о томе, чији је вод најбољи плотун избацио... Како се наш народ толико сроди с ратом, да га ништа више не потреса и не изненађује! Он је већ срастао са том мишљу, да свој живот има да пружи својој Земљи као јабуку своје пријатељу, и мирно иде даље, тим путем. О онима који су се до јуче били с њим раме уз раме, ако погину, он о њима не мисли више, заборавља их. Њега се још тичу пушке, топови, муниција, правилна паљба, успех, а све му је друго лањски снег... Оно тако и треба да буде. Јер, земља ће умети да сачува гробове, а доцније, друге генерације, имаће кад да их прелију славом. Њему је данас стало само до ове ствари: да се бори на живот и смрт с непријатељем свога племена. Верујући у победу, он корача постојано к њој, с пушком у руци, онако простодушан, напаћен а паметан, и ништа не чини што ће овде-онде подићи својим костима наше светле гробове.

ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

Питомац са медаље

Јосип Броз Тито је харизматична личност. Пленio је њојавом и насићуиима. Први љуи у личној резиденцији имао сам љриликy да ја видим како шетиа љарком у љраињи љса Титра. Официри из личне љраиње били су и сљражари око куће и у кући. Комуникације са љредседником нису нам биле дозвољене и нисмо смели да ја видимо и ометамо. А љошићо је он био веома нећосредан човек, кад љод би нас видео љожелео би нам добар дан.

Пливачки успеси

Од важнијих догађаја из ране младости сећам се да сам заједно са аласима први ишао преко залеђеног Дунава. Као дете волео сам да гледам ратне филмове и зато сам се често играо „каубоја и индијанаца“, „партизана и немаца“... Пушке су нам биле летвице од гајбца, а правили смо и мачеве. На улици се знало за децу из смедеревских породица Петковић, Нешић, Јоксимовић... Зато су ме родитељи ове деце назвали „антихристом“. У тој години научио сам да пливам на плажи код Прве куле Тврђаве. У Пливачки клуб Смедерево уписао сам се 1956. године и редовно сам тренирао пливање на Ади и играо ватерполо. Следеће две године за време зимског распуста био сам у Школи за пливачке таленте, у организацији Пливачког савеза Србије, на београдском ДИФ-у. Професори пливања били су ми Ванда Стефановић и Мило Лучић, а пливачки тренер Миша Стојиљковић. Касније ме је тренирао Пеђа Станисављевић. Са мнош у Пливачкој школи био је Млађа Цветковић, познати смедеревски ветеринар. Имао сам веома добре пливачке резултате, а на Првенству Србије, као старији јуниор 200 метара пливао сам 3,12, а државна првакиња Мате Кало имала је резултат 3,00. Ово знање стечено на ДИФ-у и у пракси касније сам применио на Војној академији, на којој сам био тренер Пливачког клуба „Академац“ и у Зимском базену учио за две године, 1961. и 62. године, више од 200 питомаца и био предвиђен да на Војној академији будем наставник пливања. Током 1965. и 66. године у специјалним јединицама обучавао сам војнике у пливању на мирним и брзим водама. Војну академију завршио сам са највишим оценама из најважнијих предмета.

Војне параде

Учесник сам седам војних парада: 1960, 61. и 62. године, у време када сам био питамац Војне академије копнене војске, онда: 1965, 70, 75. и 85. године. Као питамац и официр припреме за параде почињале су на време, већ почетком године и дневно сам стројевим кораком прелазио километар до километар и по. Касније, као официр, припремао сам морнаре и војнике, који ће дефиловати у иностранству. Подешелон Ратне морнарице 4. маја 1975. године био је позван да дефиљује у италијанском граду Анкони, поводом 30 година ослобођења од фашизма. Два дана подешелон Ратне морнарице је увежбаван и на крају је дефиловао поред трибине на којој се налазио Штаб параде на Бањици, и командант, Народни херој генерал Ђоко Јованић рекао је да нећемо обрुकати југословенску Војску. У Анкони су дефиловали савезници из Другог светског рата, а на зачељу су били наши морнари. После Параде, наш војни изасланик из Рима послао је телеграм Штабу параде у којем је написао да је, по оцени италијанских грађана и Штаба дефилае, југословенски подешелон био најбољи у Анкони. То је био велики мотив да још боље дефиљујемо 9. маја у Београду. А после Параде победе 1975. године у Београду, врховни командант Маршал Тито оценио је да је парада била величанствена. Његову изјаву пренели су сви медији. То је била највећа Парада у Европи, а страни војни представници честитали су Маршалу. Тада сам био главни инструктор за строје-

Јован Милошевић је рођен крајем 1939. године, од оца Милорада, отправника возова, и мајке Надежде. Отац је Радинчанин из познате фамилије – Огњанци. Надимак је у Радинцу познат више од сто година. Мајка је пореклом из Луњевца, из породице Пириватрић, скраћено Пире. Основну школу и Гимназију завршио је у Смедереву. У седмом разреду постаје војни стипендиста, а октобра 1959. године примљен је у Војну академију копнене војске. Школовање је трајало три године и за то време положио је четрдесет шест испита. Најтеже је бити на Војној академији, јер је питамац – и војник и студент, мора да савлада наставни план и програм и целокупну војну обуку за официра. Имао је више од 50 бојевих гађања из целокупног пешадијског наоружања, од пиштоља до тенка. У току школовања истакао се као врхунски стројевик, због чега је крајем априла 1961. године изабран међу свим питомцима да буде на медаљи Југословенске народне армије (1941 – 1961), поводом 20 година ЈНА. Сви питомци су могли да буду на тој медаљи, а према стручној комисији Политичке управе изабран је баш зато што је био најбољи стројевик. Пуковник Јован Милошевић ожењен је и има двоје деце и четворо унучади После пензионисања вратио се у Смедерево да пази стару и болесну мајку.

ву обуку и парадни поредак. Генерал-пуковник Народни херој Ђоко Јованић, командант познате Шесте личке дивизије, оценио је да сам дао немерљиви допринос у припреми двадесет четири подешелона. За Параду сам обучио седам хиљада војника и зато сам проглашен најбољим стројевиком. Додељена ми је у трајно власништво застава Савеза комуниста Југославије. Учесник сам и Параде „Слобода 85“, тада сам био командант ешелона територијалне одбране. За изванредан дефиле адмирал-флоте Бранко Мамула предложио ме је Председништву СФРЈ за високи признање: Орден југословенске заставе са златном звездом на огрлици.

Официрска каријера

Као потпоручник, 1965. године постављен сам за командира чете Војне полиције у Пећи. После Брионског пленума, који је био 1966, у марту следеће године приликом Титове посете Пећи и великог Народног збора на коме је говорио Врховни командант, урадио сам пројекат за обезбеђење свих важних објеката у граду и добио признање за успешан рад. Пројекат обезбеђења је успео захваљујући знању које сам стекао у Школи војне полиције у Панчеву. Тамо сам се школовао са групом индонезанских високих официра из личне Сукарнове пратње, председника Индонезије од 1945. до 1967. године. При крају школовања ових страних официра, Сухарто је државним ударом сменио Сукарна. У Гарду и личну ескортну (оружана) пратњу Маршала Тита позван сам крајем септембра 1967. године.

Тито

Јосип Броз Тито је био харизматична личност. Пленio је појавом и наступима. Први пут у личној резиденцији имао сам прилику да га видим како шета парком у пратњи пса Тигра. Официри из личне пратње били су и стражари око куће и у кући. Комуникације са председником нису нам биле дозвољене и нисмо смели да га видимо и ометамо. А пошто је он био веома непосредан човек, кад год би нас видео пожељео би нам добар дан. Само у два наврата видео сам Тита веома љутог. И то 1968. године када су снаге Варшавског уговора ушле у Праг. Тада је Тито је био у Белој вили на Брионима и када је чуо вести, љуто је реаговао на овакву дрскост и брзо је изашао из зграде. Само пар дана пре тога вратио се из Прага, где је објављен његов став да снаге Варшавског уговора неће ући у Чехословачку. Други пут видео сам га љутог улето 1970, када је одржао познати говор у Лабину. Тада је критиковао хрватско државно и политичко руководство због неприхватљивих ставова зацртаних у идеологији маслопа. На трибини

Пићомац Јован Милошевић, аутоматичар на медаљи ЈНА 1941–1961.

поред Тита били су локални политичари, а хрватско руководство, Мика Трипало, Савка Дапчевић Кучар, Јаков Блажевић, Драгосавац... били су заједно са народом и гледали у земљу.

Јованка Броз

Другарица Јованка, мајор Југословенске народне армије, пре ступања у брак школована је у СССР-у и течно је говорила руски језик. На италијанском двору угледни званичници из протокола Владе Италије држали су јој наставу о протоколарним обавезама приликом пријема високих страних и домаћих званичника у резиденцији шефа државе и на већим скуповима. Јованка је била права домаћица, питала се за све када је реч о изгледу ентеријера и екстеријера и ту је била немилосрдна у захтевима. Она је била права супруга председника Тита, а истовремено га је и лично чувала. Иначе, све Титове куће далеко су скромније од многих познатих резиденција које смо имали прилике да видимо на фотографијама. Далеко су лепши Бели и Стари двор на Дедињу и Град на Брду код Крања, лична резиденција кнеза Павла. Зато су његове резиденције биле функционалне и служиле су искључиво за становање и одмор. Најлепша вила на Бронима је вила Брионка, резиденција за шефове страних држава, а затим Бела вила, Титова резиденција и вила Јадранка, која је била намењена за високе стране званичнике, у којој су боравили познати парови: Карло Понти и Софија Лорен, Елизабет Тејлор и Ричард Бартон... Гардијски официри из личне пратње у Београду и на већим културним, друштвеним и политичким догађајима носили су свечану гардијску униформу, а на Брионима белу морнаричко-гардијску униформу. У току боравка у Гарди видео сам многе стране шефове држава и влада, а међу којима су били аустријски премијер Јонас, италијански Ђузепе Сарагат, конгоански Мубуту Сесе Секо, Брежњев и други.

Драјан Павловић

Вила „Брионка“ на Брионима, Тито и његова гардијска ситража, јула 1968. Поручници фрегате Јован Милошевић и Милан Обрадовић

Кад порастем бићу...

Становао сам код Мајдана, одмах поред школе. Ту је данас Центар за културу. Ко зна има ли нечег судбинског и у тој чињеници. Можда је то тло утицало и на професионално опредељење, а правилан књижевни језик и говор на радију и телевизији, свакако делом спадају и у област културе.

Заштитни знак

И Ви сте, као Бранислав Мане Шакић у Радио Смедереву, најавили 1970. године почетак рада Радио Крагујевца. Радни век сте провели у овој медијској кући, од спикера до уредника. Сада, када се осврнете иза себе, да ли сте задовољни каријером?

Било би у најмању руку нескромно да након скоро четири деценије које сам провео у Радио Крагујевцу кажем да нисам задовољан каријером. Прва чињеница која указује да се то тако може оценити јесте околност да нисам мењао не само Редакцију у којој сам радио, већ нисам ни покушао да одем у неку другу професију. Толика оданост послу и фирми, мислим на временску димензију, просто намеће одговор – да, задовољан сам каријером.

Када размишљам о одговору на постављено питање не могу заобићи и чињеницу да сам захваљујући јавном обраћању слушаateljству, постао нека врста заштитног знака Радио Крагујевца. Поткрепљујем то и ставом многих који су покретали радио програме и рекли да им није изводљива сарадња ни под каквим условима са новинарем или водитељем, свеједно, који је на једној радио станици додирнуо границу да га идентификују са њом, као што је у Крагујевцу случај са Винком Кнежевић и мојом маленкошћу. Слушаоци би имали утисак да слушају Радио Крагујевца, а не неку другу радио станицу која, ипак, има право на свој лик у најпотпунијем смислу те речи. То је, такође, разлог за задовољство.

На крају, мада није најмање значајно, дванаест година сам био главни и одговорни уредник Радио Крагујевца. Уз не баш увек пријатну ситуацију да му припада одговорност за сваку објављену информацију, човек који се налази на тој функцији има и привилегију да пресудно утиче на профилисање програма значајног електронског медија. Након више од деценије рада с таквим правом, има ли места незадовољству каријером. При том, без демагошког призвука, остављам право сваком слушаоцу да оцени програм и оно што сам ја у њему урадио. Кад ме већ питате, задовољан сам обављеним послом.

Говор све гори

Радио Смедерево је 1998. године у знак сећања на дугогодишњег спикера ове медијске куће Бранислава Манета Шакића установио награду са његовим именом за неговање културе говора у медијима. Ви сте овогодишњи добитник. Награда је јединствена, а шта Ви мислите и о награди и о култури говора у електронским медијима данас? Направите поређење са временом када сте почели каријеру.

Што сам постајао старији, све више сам се чувао „придика“ које би биле упућене на адресу млађих колега. Просто, сматрам да млађи имају право на сопствено креирање свега, па и обликовање професионалног лика и утиска који ће остављати на друге. Међутим, и поред тог обазривог приласка млађим колегама, нисам у прилици да се у потпуности похвално изразим о њиховом односу према језику и говору на радију.

Много је ствари које су утицале и утичу на говор, посебно онај на јавној сцени. Споменућу само СМС поруке, четовање, затим све мање дружење са књигом, а ко не чита тешко може правилно и лепо да говори. У великој мери потиснута је и жеља да се провикне у тајне језика и просто нисам сигуран да ли сам у праву кад се усуђујем да себе и друге питам: да ли је проблем и у школи и програмима којима покушавамо да млађи нараштај привучемо читању, говору, језику уопште. Уз ово питање, верујем да умесно иде и пример да је у часопису Матице српске „Језик данас“ стручни рад о туђицама у српском језику објавио – дипломирани економиста из Крагујевца, града у коме поред осталог постоји и Филолошки факултет.

У знак сећања и дужног поштовања према човеку – заљубљенику у чистоту језика и лепоту изговорене речи, чији су живот и четврт века рада обележили програм смедеревског Радија, на иницијативу Јадранке Нићин, супруге дугогодишњег спикера Радио Смедерева, и уз свесрдну подршку ове медијске куће, формиран је Фонд који носи име Бранислава Манета Шакића. Од 1998. године до данас ову награду добили су: Даница Лекић, спикер Радио Смедерева, која је са колегом Шакићем у овој кући била од њеног оснивања, потом Драга Јонаш (Радио Београд), Марија Славковић (Радио Београд), Душко Марковић (Радио Београд), Снежана Живковић (РТВ Нови Сад), Винка Кнежевић (РТВ Крагујевац), Жарко Обрачевић (Радио Београд), Томислав Богдановић (РТВ Крушевац), Душанка Калањ (РТЦ), Светлана Алексић (РТВ Панонија, Нови Сад), Александар Гајшек (Телевизија Студио Б, Београд), а овогодишњи добитник је Стево Обрић (РТВ Крагујевац).

Поређење са временом када сам ја почињао је релативно. Били смо први електронски медиј у Шумадији. Народ нас је много слушао, а међу њима и они са професионално изоштреним ушима, те су наше грешке бивале одмах уочене и ми смо се на њима учили. Уз то, како је то модерно рећи, радили смо на себи. Едукација је била обавезна, пре него што се стекне право на излазак пред микрофон, а настављана је и касније. Веома често предавачи су били позоришни редитељи, познати спикери и лектори акцентолози. Данас су број радио станица које емитују програм и квалитет говора у обрнутој сразмери. Волео бих да ме неко де-

Многа њојоднева у Смедереву њородице су користишле за шейњу до Синдикалној њарку. Наравно и њо њему. Био је њо један од њојово обавезних видова друшћивеној живојџа њедесетџих њодина њоследњџи сџиолеђа миленијума који је за нама. И ова фотџографџија начинџена је у њојм њарку: Сџево Обрић са мајком и оцем, јуна 1954. њодине.

Са свечаносици уручивања награде: Стево Обрић и Јадранка Нићин

мантује, јер заиста мислим да овде није битно ко је у праву, већ је најважније да правилном говору и свеколикој култури говора на радију и телевизији дајемо неопходну пажњу. У том контексту награда „Бранислав Мане Шакић“ има изузетан значај. Мени је, уз остало, значила и значи потврду да није узалудан труд који сам посветио говору. Верујем да ће награда бити подстицај млађим колегама. Колико знам, Фонд воде људи посвећени култури говора, а предводи их племенита Јадранка Нићин. Људи који и из пијетета према Манету Шакићу неће поклекнути пред многим изазовима. Заиста верујем да ће награда постављати пред оне који говоре на радију и телевизији стандарде који ће значити стални квалитативни напредак.

Детињство у Смедереву

Добро познајете Смедерево, јер сте у њему одрасли, ишли у основну школу. Кућа Вам је била близу Мајдана код данашњег Центра за културу. Опишите нам неке занимљиве детаље о Вашем школовању и детињству у Смедереву. Сетите се својих школских другова.

Када сам обавештен да сам овогодишњи добитник награде „Бранислав Мане Шакић“ коју додељују истоимени Фонд и Радио Смедерево, кроз главу ми је проша мисао – па, ја сам припреме за посао који ме је довео до награде почео управо у Смедереву. Наиме, у Смедереву сам пошао у школу и имао среће да ми учитељица буде Вида Вуловић, педагог која нас је уз многе друге лепе ствари учила и лепом говору. Већ у првом разреду, организовала је надметања у лепом читању. У оскудици која је била општа почетком педесетих година прошлог века, литература су нам били укоричени примерци „Полетарца“, часописа за најмлађе. Најчешће, ако ме сећање као недовољно поуздан сведок не vara, био је штампан двобојно, са илустрацијама које су нас опчињавале. Читали смо наглас и за сваки успешно савладан текст уз петице добијали и похвале. Заиста, својски смо се трудили да срицање буде иза нас и да читање иде течно.

У образложењу за доделу награде пише: Стево Обрић се у младости бавио глумом у Дому омладине код Мирка Ђоковића, а у Радио Крагујевцу је од првог дана, био је први спикер овог електронског медија од његовог оснивања, 1970. године. Његов глас изузетне снаге, уз апсолутно разумевање и логично читање текста, омогућили су да слушаоци верују у оно што чују. Озбиљност, одговорност и посвећеност присутна је у сваком облику новинарског израза који саопштава. То је човек богате личне и језичке културе коју је несебично преносио на млађе колеге и залагао се за очување језика и развој говора. Професионалац који је марљиво радио на себи и усавршио вештину сугестивног, а ненаметљивог обраћања слушаоцима, уз вокалне квалитете и добру дикцију био је узор колегама. У Радију је обављао послове новинара и уредника подједнако професионално и успешно све до половине ове године, када је отишао у пензију.

Становао сам код Мајдана, одмах поред школе. Ту је данас Центар за културу. Ко зна има ли нечег судбинског и у тој чињеници. Можда је то тло утицало и на професионално опредељење, а правилан књижевни језик и говор на радију и телевизији, свакако, делом спадају и у област културе. Ко зна чиме и како смо инфицирани Момчило Пантелић, мој друг из разреда, новинар „Политике“ до ономад дописник из Америке. И ко зна колико траје период инкубације. Тек, нас двојица смо се срели на једном од еснафских скупова. Сусрет је био баш другарски, мени пријатан. Вероватно је тако увек кад се сретну другови из детињства, који при том нису оптерећени материјалним и емотивним стварима које би могле да кваре успомене и односе.

Смедерево мог детињства је, верујем, као и за данашње децке, било најзначајније због Тврђаве. У њој смо проводили летње дане од јутра до вечери. Шта све нисмо тамо могли! Од класичне јурњаве за лоптом која је углавном била наших руку дело,

преко кликера, а драмлија је било на претек и у њих смо се над-метали, до шиштваца са којим смо уз помоћ карбита избацивали конзерве небу под облаке.

Мајдан, покрај кога је била кућа у којој сам живео, био нам је дражи зими, јер је био идеалан терен за санкање. Ту нас је импресионирао и дресура паса, углавном немачих овчара. Псе су дресирали ватрогасци чији је Дом био одмах поред школе.

Сећања бледе, ликови и имена другара се заборављају, али понеки детаљ неке од њих и данас чини актуелним. Један од њих је и Виктор Бока. Родитељи су му били, ако је веровати сећању, стоматолози. У његовој кући осећао се мирис карактеристичан за амбуланте. Веровали смо да га он и не осећа, јер је стално са њим. Међутим, када су нас повели на вакцинацију, на пелцовање, како се тад говорило, нашем Боки слошило се у Диспанзеру који се тада налазио код чувеног Дуда. Било му је лоше од мириса.

Много је детаља који би се могли спомињати у одговору на ово питање, али ме је страх да млађи читалац не замери и не каже – па шта? Као да ми данас немамо за нас важне ствари. Али, има једна карактеристика Смедерева која је била и биће заједничка за све. Наравно, реч је о Дунаву. Увек магично привлачан и сваког дана узбудљиво интересантан, мени је ипак најдражи кад се присећам одласка на Аду, на плажу. Ти преласци на половину реке, а ишло се невеликим бродацима, бивали су авантура за десетогодишњаке које су старији упозоравали на опрезност. А како не покушати преко оgrade ставити руку у воду и сећи таласе...

Радост живљења

Данас сте у пензији. Како проводите време. Да ли стижете да слушате радио?

Мислио сам да претерују моји познаници који су отишли у пензију и увек се жале да за неке ствари немају довољно времена. Сада им све више верујем.

Мислим да с правом највише времена имам за унуку и унука. Количина радости коју њих двоје пружају мени и мојој животној сапутници која је све поделила са мном и Радијом, вишеструко је вреднија од свега другог. Једноставно, нема вредније ствари него да човек доживи да буде, барем једно време, сведок како расте памет њему најдражих бића.

Уз то, ангажовање у Удружењу грађана Крајине „Зора“ тражи доста времена. Радимо у том Удружењу на организовању концерата, изложби, књижевних вечери, дочекујемо пријатеље који се баве сличним стварима, путујемо...

Наравно, имам времена да слушам радио. То барем данас може да се ради готово на сваком месту. Уз професионалну знатижељу о томе шта се ради у мојој матичној кући, послушкујем и друге радио станице – сличне нашој. И тада се углавном не осећам добро. Много је импровизовања, без потребе. До неприхватљивих димензија уочљиво је да се новинари и водитељи не припремају за посао. И данас, најчешће у ноћним терминима, слушам Радио Београд. Проверавам кад спикери читају вести и информације да ли сам испао из форме. За сада сам задовољан.

Многи ће на ово рећи – а зашто је то важно? Због реченице којом желим да завршим одговор на ово питање: И данас, кад одем на починак, размишљам о томе шта ћу бити кад порастем.

Драјан Павловић

НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА
СМЕДЕРЕВО

Карађорђева 5
11300 Смедерево
Тел./факс 026 222 270
Директор 026 223 740
smedbib@eunet.yu
www.biblioteke.org.yu

ПОСТАНИТЕ ЧЛАН
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ
СМЕДЕРЕВО
ЗА 2009. ГОДИНУ!

Ја имам маму, тата, браћу, сесту
и Народну библиотеку!"

D.O.O.
NEVENA
Komerc

Tim uspešnih

Smederevo, ul. Oslobođenja 57,
tel: 026/617-288; 711-257
E-mail: nevenakomerc@gmail.com

„Краљица спортова” у Смедереву

Поред гимнастике и пливања, атлетика представља базичан спорти, а то значи да будући млади спортисти према да „прођу” кроз ове спортове. Многи спортови у основи своје технике извођења покрећу коришћење основне врсте гимнастике – вучање, скокове и бацање.

Пише: *др Миодраг Д. Стојановић*

Атлетика у античкој Грчкој

Атлетска такмичења помињу се већ на првим Олимпијским играма које су у Грчкој организоване 776. године пре нове ере. Антички грци такмичили су се у трчању – спринт на један стадиј који је износио данашња 192 метра, два стадија, и у издржљивости на двадесет четири стадија, надметали су се у бацању копља и диска, и у скоку у даљ. Све до данашњих дана атлетска такмичења заузимају централно место у програму Олимпијских игара, а број дисциплина стално се повећавао. И први српски олимпијци 1912. године били су атлетичари: спринтер на 100 метара Душан Милошевић из Страгара, и маратонац Драгутин Томашевић из Бистрице код Петровца на Млави.

Почетак у Железничкој радионици

Током 1936. године „Глас Подунавља” у неколико бројева пише да ће јуниори „Железничара” наступити у неколико дисциплина „лако атлетског спорта”. Наведене су и дисциплине: спринт на 60 и 100 метара, бацање копља, скокови у висину и у даљину. Нема података о томе какве су резултате постигали млади Смедеревци.

Оснивање Атлетског клуба

Фискултурно друштво „Јединство”, које је у Смедереву основано 1946. године, било је носилац спортских активности. У тој години Друштво је организовало прву

атлетску манифестацију – масовни крос, а по категоријама најбољи су били: **Јован Лемајић, Никола Маринковић, Грга Лоренцин и Божан Јовановић Поткивач**. Лакоатлетска секција „Јединство” основана је 7. јануара 1947. године на иницијативу **браће Цветковић – Славољуба**, који је био први председник, и **Боривоја**, првог благајника секције. Осим њих, у најужем руководству си били **Василије Васиљевић**, секретар, и **Милорад Марковић**, благајник.

Боришта на Царини

Атлетска боришта налазила су се на Царини, („Дудар”), око првог фудбалског игралишта у Смедереву. Справе, реквизити и остала опрема направљени су у Железничкој радионици при којој је постојала Железничко-индустријска школа (ЖИШ). Први наступ атлетичари „Јединства” имали су 1948. године на првенству Србије у кросу који је одржан у Крушевцу. Мушка сениорска екипа наступила је у саставу: **Славољуб Цветковић, Андрија Весић, Милан Богдановић, Томислав Станковић и Славољуб Ивановић**, и освојила пето место. Женска јуниорска екипа била је знатно успешнија – освојила је друго место, а трчале су: **Радмила Милојевић, Милица Миловановић, Драгица Манојловић, Оливера Ђаковић, Живка Кулунџић и Живка Живковић**. Прво екипно такмичење у оквиру Београдске зоне био је двомеч у Костолцу против домаћег „Рудара”, који је одржан 7. маја 1950. годи-

не. Девојке из Смедерева биле су боље – 48:26, а мушка екипа је изгубила резултатом 49:99 бодова.

Већ следеће године, због одласка челних људи престале су све активности у Атлетском клубу.

Такмичари са изузетним резултатима

Рад клуба обновљен је 1954. године у оквиру Спортског друштва „Будућност”, а атлетичари добијају прописну стазу око фудбалског игралишта у Тврђави.

Атлетски клуб је носио још и име „Младост”, а од 1974. године данашње име – „Смедерево”.

У периоду од оснивања па до 1986. године и поред свих тешкоћа и прекида рада Атлетски клуб је имао такмичаре са изузетним резултатима.

Славољуб Цветковић

Боривоје Ристић

Ниски старт у „Дудар” 1949. године. Живка Кулунџић, Јелена Мирић, Цвета Голуб

Најбољи спринтери међу њима били су **Роман Бруј**, **Живко Перић**, **Драгомир Ристић**, **Витомир Ђорђевић**, **Милан Павловић**, **Славољуб Илић**, **Мирослав Маленовић**, **Светислав Урошевић**, **Љубодраг Маринковић**, и **Зоран Лазаревић**. Као најбољи средњепругаши упамћени су **Давић Клизов**, **Љубиша Милосављевић**, **Јован Миливојевић**, **Будимир Костић**, **Мирослав Станић**, **Драган Маринковић**, **Борица Марковић** и **Рајко Перовић**. Најбољи дугопругаши били су **Михаило Матић**, **Реуф Дедић** и **Момир Петковић**.

Међу најбоље бацаче уписани су **Живко Перић**, **Љубодраг Прокић**, **Драгољуб Михаиловић**, **Јаков Јеремић**, **Чедомир Пилиповић**, **Василије Васиљевић**, **Љубомир Младеновић**, **Миодраг Лукић** и **Миломир Митровић**.

У бацачким дисциплинама најбоље резултате остварили су **Радош Гавриловић**, **Маринко Ивковић**, **Радиша Обрадовић**, **Боривоје Цветковић**, **Јован Лешков**, **Горан Илић**, **Милорад Глишић**, **Љубодраг Прокић** и **Златибор Цветковић**.

У наведеном периоду најуспешније атлетичарке биле су **Верица Рајић**, **Весна Лекић**, **Јелена Ковачевић**, **Магдалена Збрнојевић**, **Ружица Стокић**, **Снежана Милојевић**, **Љиљана Павловић**, **Вукица Пантић**, **Ангелина Павић**, **Радмила Милојевић**, **Олга Аритонович**, **Јадранка Вучковић**, **Милена Јовановић**, **Слободанка Лукић**, **Маргита Јецић**, **Слободанка Зељић**, **Верица Шкара** и **Драгица Зарић**.

Многи атлетичари су по окончању такмичарске каријере остали верни спорту као атлетски радници, а као најагилнији упамћени су **Славољуб Цветковић**, **Живорад Миленковић**, **Рајко Симаковић**, **Борица Марковић**, **Мирослав Ђурић**, **Миодраг Пантић**, **Воја Ристић**, **Роман Бруј**, **Љубодраг Прокић**, **Слава Миловановић**, **Боривоје Цветковић**, **Драгољуб Димитријевић**, **Момир Мањоловић**, **Зоран Михаиловић**, **Ђорђе Станојевић** и **Драгана Ковачевић**.

Атлетичари клуба са легендарним Франом Михаљићем

После обнављања клуба

Најдужи прекид у раду Атлетског клуба трајао је од 1986. до 2001. године. На иницијативу некадашњих атлетичара, Савеза спортова и професора – **Весне Стајић**, **Моме Гаговића**, **Жарка Миловановића** и др **Владана Вукашиновића** тада ресорно задуженог за спорт у општини, обновљен је овај клуб. Тренинзи се одржавају у Тврђави где постоје услови за трчање, а лиценцирани тренери су **Весна Лекић-Михаиловић**, **Јован Миливојевић** и **Живко Перић**. Председничку дужност успешно су обављали **Живко Перић**, **Александар Манић** и **Зорица Поповић**.

Са нестрпљењем сви у Клубу очекују завршетак узградње атлетске стазе у Тврђави, јер остварени резултати превазилазе постојеће услове за тренинг, а посебно

за такмичења. Набројаћемо само најзначајније резултате у екипној конкуренцији: четири титуле првака Србије у кросу; Млађи пионири **Коста Крунић**, **Кристијан Ристић** и **Милан Владисављевић**, такође прваци, као и млађе пионирке **Дејана** и **Огњена Михаиловић**, **Андријана Бојовић** и **Јована Вучковић**; Бронзану медаљу у кросу за старије пионире освајају **Милош Нонковић**, **Филип Гавриловић**, **Срђан Трајковић** и **Стефан Симонковић**; Старије јуниорке – **Александра Цветковић**, **Гордана Палочевић** и **Сара Крунић** – такође су треће; Друго место у кросу за млађе сениорке освајају **Верица Станковић**, **Ава Марковић** и **Јелена Обрадовић**; И старији јуниори – **Слободан Станковић**, **Мирослав Марковић** и **Славиша Мирковић** – у трчању на 2000 метара такође освајају сребрну медаљу.

Бисери смедеревске атлетике

Слободан Станковић (1990): у трчању на 3000 и 5000 метара у јуниорској конкуренцији освојио је готово све титуле и одличја, други у Европи, први, други и трећи на Балкану, други на Митингу у Ријеци, вишеструки репрезентативац и првак Србије.

Мирослав Марковић (1990): трећи у Србији на 3000 метара стил за јуниоре.

Оља Николић (1994): била је прва на кросу РТС, друга у Србији на 1000 метара за старије пионирке и трећа на 600 метара.

Сара Крунић (1991): трећа на 1500 метара за старије пионирке.

Кристијан Ристић: прво место у кросу је освојио са екипом.

Најуспешнија спортска екипа је **штафета 4 x 60 метара** која је трчала у саставу **Дејана** и **Огњена Михаиловић**, **Андријана Бојовић** и **Јована Вучковић**.

Трофеји младих атлетичара

Афоризми

У Европу морамо да уђемо што пре. Док још имамо одакле!

► Само да се дочепамо дна. То је за нас фундаментално!

► Број штрајкача глађу расте из часа у час и ускоро ће хране бити довољно!

Раиша Пајеш

► Народ који има овакве политичаре не треба да брине за њихову будућност!

► Испунили смо све захтеве Хашког Трибунала. Шта сад да радимо са Младићем?

► Краљевић Марко је орао друмове... То је први помен Коридора 10!

► Полиција је прекинула ланац шверца. Шта ће им посредници!

Раде Јовановић

► Светска економска криза обићи ће Србију. Од куће до куће.

► Болесник је ухваћен на капији болнице када је покушао да из ње изнесе хируршке маказе у свом стомаку.

Миливоје Јозић

► Два и два су још увек четири. Никако да нам скоче акције.

► Политичари су локалпатриоте. Где год да оду они представљају наш крај.

Зоран Т. Појовић

► Једни су полудели јер имају све, а други луде јер немају ништа. Па ти сад буди паметан!

► Кад се помешају све наше страначке боје, добија се бела застава!

Милан Ј. Михајловић

► Ја волим своју учитељицу, а ни мој тата није равнодушан према њој!

► Син ми је хомосексуалац, ћерка се дрогира, жена има љубавника.
Моја породица је већ у Европи!

► Решио сам да завештам органе. За почетак, продаћу душу ђаволу.

Раде Ђерковић

► Стварност нам је лоша. Док се не поправи, прекинућемо сваки контакт са њом!

► На улицама се све чешће пуца из ватреног оружја. Има се...може се!

Нинус Несијоровић

Деда Мраз

Божични је обичај да се људи међусобно дарују. Често су поклоне приписивали лику кога су називали **Деда Мраз**, **Деда Божићњак**, **Божић Бата**, или, пак, **Свети Никола**, како где. У доста се земаља свети Никола и Деда Божићњак или Деда Мраз доживљавају као две различите особе, као што је то рецимо у државама Балкана где је обичај да деца о Светом Николи налазе поклоне у својим чизмама, док је слично даривање практиковано и о Божићу када их је доносио Божић Бата.

А Деда Мраз је, у ствари, варијација холандске приче утемељене на историјском лику светог Николе кога они називају **Sinterklaas**. У 19. веку у Америци повезан је са Божићем па је временом преименован у Деда Мраза - **Santa Claus** или **Saint Nick**. Немачко-амерички цртач Томас Наст, нацртао је лик модерног Деда мраза 1863. године, и он је који је осамдесетих година 19. века постао све сличнији данашњем, а двадесетих година прошлог века коришћен је и у рекламирању и оглашавању. Иначе, узор изгледу био је руски Деда Мраз – **Дед Мороз**, који је у њих био доброћудни дедица дуге беле браде, у црвеном капуту и крзненим чизамама.

Father Christmas, у преводу Божићни Отац, био је деда мразов предак. Први је пут забележен у 15. веку. Био је повезиван са развеселавањем и пијанством. У викторијанској Британији његов је лик попримио Деда мразов изглед.

У Италији поклоне доносе **Babbo Natale**, исто што и Деда Мраз, али и **La Befana** која долази на Света три краља и дарује децу. Прича говори да је Ла Бефана требала донети малом Исусу дарове, али се путем изгубила па сад доноси поклоне свој деци.

Постоје разне верзије приче о Деда мразу. Она анајпознатија каже да живи на Северном полу заједно са својом женом, госпођом Мразицом. Тамо постоје радионице у којима вилењаци праве играчке, а потом их на Бадње вече Деда укрца у своје санке које вуку јелени, и тако подели свој деци света, улазећи у куће кроз оцак.

У латинској Америци Деда Мраз прави играчке и даје их малом Исусу, који их потом дели деци.

Данас је лик Деда Мраза један од заштитних знакова Кока-Коле. Због тога су Католичке цркве широм Европе забраниле спомињање Деда Мраза у ширим верничким круговима, одбацујући га као обичај за Божић.

(извор: Википедија)

Наградне укрштене речи

ВОДОРАВНО: 1. Састав, 5. Клевета, оговарање, 9. Језеро у Кини, 10. Зодијачки знак, 11. Морски гребен(мн), 13. Град у Француској, 14. Иницијали Ајнштајна, 15. Снага, јачина (турцизам), 16. Стриште, 23. Спортска једрилица са два повезана трупа, 24. Симбол актинијума, 25. Део Смедерева, познат по лековитој биљци која расте у порти цркве у том крају, 26. Грудн, прса.

УСПРАВНО: 1. Бојазан, 2. Део брода, јарбол, 3. Амерички филмски глумац, Глен („Змајево гнездо”), 4. Понтонско пловило служи за пристајање бродова, 5. Тремоло (скр.), 6. Име смедеревског песника Василевског, 7. Псеудоним књижевника Милана Кујунџића, 8. **Обредна погача која се меси за Божић**, 12. Сорте, 16. Женка срндаћа (мн), 18. Историјски архив Србије (скр), 19. Река у Русији, на Криму, 20. Врста мреже за риболов, 21. Симбол стронцијума, 22. Европска академија наука (скр).

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју

Наградни купон

Решење.....
Име и презиме.....
Адреса.....
Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:
NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Аутор: Раде Јовановић

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **ГОРАН ЂОРЂЕВИЋ**

Добитници: **Снежана К. Тирнанић**, Вука Караџића 6/22, Смедерево и **Милош Радовић**, Булевар Зорана Ђинђића 102/14, Н. Београд.
Награда је комплет новогодишњег материјала Newpress-а.

AIE ЖЕЛВОЗ

GP
GRAMPET S.A.

*Fabrika Železničkih vozila
Želvoz a.d.
želi svojim sugrađanima srećne
Božićne i Novogodišnje praznike!*

Novo

Sosa

je dobra vila Vaše kuhinje!

Čudesna domaćica, uvek vedra i raspoložena za spremanje ukusnih jela. Kuvanje sa Sosom brzo je i lako, a njeni recepti su vrlo jednostavni! Lagane testenine, zdrave čorbice od povrća, sosevi i supice... Dovoljno je da im dodate Sosa pasirani paradajz za kuvanje i svi će obožavati Vašu kuhinju.

Sosa pasirani paradajz za kuvanje napravljen je od najboljeg domaćeg paradajza i predstavlja zdrav datak koji jelima daje gustinu i izvrstan ukus.

*Kuvajte sa Sosom.
Sosa kuva zdravo!*

Posetite Sosa na www.sosa.rs
očekuje Vas puno dobrih recepata!